

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Monumenta Paderbornensia

Ferdinand <Paderborn, Bischof, II.>

Lemgoviae, 1714

Liber II. De Academia Paderbornae constituta

urn:nbn:de:hbz:466:1-8040

PANEGYRICI,
DIE NATALI
ACADEMIÆ THEODORIANÆ
PADERBORNENSIS,

Ejus Illustrissimo Principi Fundatori oblata,

LIBER II.

De Academia Paderbornæ constituta

CAPUT I.

Proæminum.

Mirificus ille, Princeps illustrissime, Westphalorum in omnem humanitatem, & scientiam liberalem amor, qui tam uberem hodie omnibus lætitiæ, & gratulationis afferre segetem videbatur, idem nescio quid objecit quorundam mentibus, quod eas angat, neque sinat penitus acquiescere. Prædicant illi quidem tuum istum excelsum, totamque, quoad licet, Remp. bene promeritis comprehendere gestientem animum, meritòque hanc Academiam tuam inter præcipua Westphaliæ decora numerant. Verum ut quisque quod valde diligit, id maximi æstimat, ita sunt nonnulli, qui verentur, ne Academiae dignitati, quam ipsi omni sibi ope ornandam esse ducunt, hic delectus abs Te locus non ex omni parte respondeat. Negant enim Paderbornam tam magnifico Academiae nomini parem esse. Quibus principio promptum esset respondere, quandoquidem DEI voluntas ita tulit, ut Tuæ potissimum Celsitudini condendæ
Aca-

Academiæ animus esset, ac facultas, mirum nemini videri debere, si principem Imperii ac ditionis tuæ Urbem, præ aliis hoc ornamento decorandam putaris. Cui enim prudenti venire posset in mentem alienam te potius Spartam ornaturum esse, quam tuam? Ad hoc possem istorum orationem refellere, qui Academiam, nisi in ampla urbe, collocari vetant, cum in vicis quoque omni mœnium, ac portarum præsidio nudatis nobilia Gymnasia sita fuisse prodantur. Atque hæc adeò ex Academiis in Rempubl. non raro fluxit utilitas, ut quæ loca humilia, atque abjecta colere cœpissent, brevi in visendam magnitudinem, celebritatemque crescerent. Verum hac nunc quidem oratione non utar. Quanquam enim confidam ex hac institutione Academiæ, insignem cumulum ad Paderbornæ pristinam dignitatem accessurum, me tamen dies hodiernus admonet, ne in animo cujusquam hanc patiar opinionem residere, eorum ornamentorum, quibus opus est ad idoneam sedem nobilium artium, ullum ei defuisse. Id quod ego tam firmis illustribusque argumentis me confirmaturum esse confido, ut tametsi in manu tua fuisset ac potestate, in qua Westphaliæ urbe Academiam poneres, ceterisque omnibus consultò Paderbornam antetulisses, nemo id injuriâ factum esse, jure queri posset.

CAPUT II.

Academiæ fundatio Episcopum maxime decet. Paderborna Episcopatum Westphaliæ urbium dignitate prima.

Atque illud quidem nemo non rectè, & ordine factum fatetur, quòd ab Episcopo, & sacro Principe hoc tam salubre consilium, & cura suscepta sit. Est enim finitima procurationi sacrorum, litterarum & doctrinæ cura. Nam cum Episcopi proprium sit, salutaris doctrinæ tradendæ munus, sitque ei, si quid minus sanum vulgò feratur, omnis culpa præstanda; præclare

In Novell. const. 6.

clare ex eo ratiocinatur Alexius Comnenus, eum cui publicè fit docendi potestas, ad levandum onere Episcopum accedere. Non quod, ut imperitè quandoque docuit Lutherus, renunciatio Doctorum in Academiis nihil distet ab ordinatione, & initiatione legitimorum Ecclesiæ Ministrorum & Pastorum: Sed velut de Rege sapienter scriptum fecit Xenophon, ei multis auribus, multis oculis opus esse, qui sunt viri rerum usu & prudentiâ excellentes, ita de Episcopo scitè dici potest, ei plura quoque ora esse oportere, quæ populum erudiant. Quocirca decernit ibidem Imperator, ut tamen Constantinopoli vectigalia doctoribus ab Imperatore sint constituta, ipsi tamen, non nisi ejus urbis Archiepiscopi auctoritate ad docendi munus deligantur. Ex quo observat, vir juris consultissimus Petrus Tolas, ita rectam rationem flagitare, ut qui in publicis Scholis juventutem erudiunt, ii ab Ecclesiæ Præsulibus potestatem, vectigalia à civili Principe consequantur. In Westphalia autem cum Imperator Carolus Magnus Episcopis jure suo cesserit, atque ita hos populos, ut ipse loquitur, *pro amore illius, qui ei victoriam contulit, ipsi tributarios & subjugales devotè addixerit*, nã is Episcopus omnes penitus officii sui partes intelligit ac perspicit, qui turpe existimat ex opibus, quas civilis Princeps bello partas sponte Ecclesiæ commodis consecravit, non quantum Respubl. flagitat, in doctrinarum cultum derivari, quem ille, si eas retinisset, omni ope alere, & ornare sui muneris esse duxisset. Ac licet omnes Westphaliæ Episcopi in eadem esse causa videantur, tamen quoniam non videbuntur rationes Ecclesiarum exposcere, ut in singulis Academiae sint: ubi id in quæstionem vertitur, ad quem ex omnibus hæ partes sint deferendæ, equidem cenfeo eum, cujus Ecclesia dignitate cæteris antecellat, præclarè facturum, si, cum ira tempora Reipubl. postulabunt, ultrò eas ipse sibi deposcet. Fere enim, cui exceisio rem locum

*Lib. 8. de
Insti. Gr.*

*De rep. l. 18.
c. 3. §. 8.*

*Apud
Adam.
Brem. c. 10.*

cum majores nostri tribuendum putarunt, ea Ecclesia opportunitate regionis, splendore, aliisque rebus est ornata, ut cum amplitudinem quandam suo Antistiti possit ejus nomen afferre, verendum non sit, ne sapientia cultoribus non sit ornamento. Jam verò inter Westphaliae Antistites Paderbornensem obtinere longè principem dignitatis gradum, nemo est qui ignoret, nisi qui in ratione Conciliorum Ecclesiasticorum, Conventuumque Imperialium, & omnis memoria vetustatis rudis sit, atque peregrinus. Et erit quispiam qui miretur, in ea Urbe constitui primam Westphaliae Aca-
 demiam, in qua tot sæculis sit Ecclesia Cathedralis, cui cæteræ & antiquitate, & opibus, & provinciarum amplitudine, clientelisque florentes non dubitent de honore concedere.

CAPUT III.

Religio Christiana Paderbornâ manavit in universam Westphaliam. Bone litteræ in Westphalia ab initio comitata religionem Christianam.

Deinde cui dubium est, quin Christiana religio Paderbornâ, velut à capite, in universam Westphaliam permanarit? Etenim gente universâ à Carolo Magno perdomitâ hic prima Synodus est habita, in qua primoribus, magnaque populi multitudine baptismo lustratâ, salutare primum rogatæ leges, & jura fancita sunt. Itaque vir eruditus, & pius, qui Arnulfi Cæsaris ætate studiis literarum, & sanctimoniam florebat, pulchrâ sanè imagine, Paderbornam eum locum esse scripsit, ubi duri ad eam diem, atque instar filicis indomiti Saxonum animi, ferro D. Caroli icli, tandem in scintillam Christianæ fidei emicuerint. Quæ scintilla in immensum postea crescens incendium, non Saxones modò omnes, sed Vandalos quoque, aliasque remotissimas gentes corripuerit. Unde idem existima-
 vit

*Ann. Fran-
 corum, Re-
 gino, ali,
 anno Dom.
 777. Apud
 Gobelin. in
 Cosmod. et,
 6. c. 38.*

vit Paderbornensi Ecclesiæ rubram crucem pro insigni relictam esse, quod in ea primum Saxones, & Westphali cruentis Caroli præliis compulsi, sub hoc CHRISTI signo militare cœpissent. Quid tum postea? dicet quispiam. Sit sanè Westphaliæ Religio primum nata Paderbornæ. Num ideo Academiæ insignibus una digna est? non equidem id nunc pugno: sed tamen æquum esse censeo, ut qua ex Urbe tota olim Westphalia hausit Religionis initia, in ea ne ægrè ferat domicilium construi, unde omnium, quæ quidem religioni ancillentur, artium ratio petatur. Equidem ipsas artes existimo, si rogarentur qua in Urbe Westphaliæ certam sibi sedem figi vellent, non aliam delecturas, atque eam eam, quam Religio, unde in omnes plagas se latè diffunderet, primam optasset. Etenim illæ postquam unà cum Religione indè ab ultima Britannia in has oras navigarunt, omniumque fuerunt ejus periculis participes, tandem in hac Urbe unà cum illa primum stabile domicilium collocarunt. Constat enim sanctissimos illos viros, qui ex eadem prognati Saxonum gente, in Britannia, missam sibi Romæ & fidei, & doctrinarum lucem hauserant, nequam commisisse, ut cognati Saxoniarum & Westphaliæ populi alterutram ad se non importatam esse jure queri possent. Sic enim viderant à suis illis in Britannia præstantissimis magistris usurpari, ut arctissima semper retineretur inter Religionem, Doctrinamque concordia. Cujus instituti præcipuam sibi laudem vendicat Theodorus Archiepiscopus Dorovernensis, qui natus Tharsi urbe Ciliciæ, à Vitaliano Papa initatus, in Britanniam venit anno CHRISTI DCLXVIII. Is cum sacris profanisque litteris esset insigniter eruditus, haberetque suorum laborum socium, atque comitem Adrianum Abbatem natione Afrum, virum item doctissimum, mirificum studiorum ardorem in Britannia omnium animis iniecit. Audi eam quid de utroque narret

*Beda lib. 4.
hiff. c. 1.*

217

narret venerabilis Beda. *Quia, inquit, litteris sacris, simul & secularibus, ut diximus, abundanter ambo erant instructi, congregata discipulorum caterva, scientiæ salutaris quotidie flumina, irrigandis eorum cordibus emanabant, ita ut etiam metricæ artis, Astronomiæ, & Arithmeticæ Ecclesiasticæ disciplinam, inter sacerorum apicum volumina suis auditoribus contradere-
rent. Indicio est, quod usque hodie supersunt de eorum discipulis, qui Latinam Græcamque linguam æque ac propriam, in qua nati sunt, norunt. Neque unquam prorsus ex quo Britanniam petierunt Angli, feliciora fuere tempora, dum & fortissimos Christianosque habentes Reges, cunctis barbaris nationibus essent terro-
ri, & omnium vota ad nuper audita cælestis regni gaudia penderent, & quicumque lectionibus sacris cuperent erudiri, haberent in promptu magistros qui docerent. Delectat me, fateor, Princeps Illustrissime, hæc sanctissimi, & eruditissimi Theodori memoria, vel eo, quod te ejusdem auspiciatissimi nominis Præsulem, sentiam eandem temporum felicitatem Westphaliæ conciliare conari. Quid enim aliud agis, quid moliris, nisi ut Respubl. pacis otio, & tranquillitate aliquando reddita, omni divinæ humanæque sapientiæ ubertate perfruat-
tur? Hujus è Theodori ludo prodierunt viri illi sanctissimi Bonifacius, Suibertus, Ewaldi & alii, qui paulo post ejus excessum, ut hanc, vicinasque terras CHRISTO subjungerent, inde sunt profecti. Non enim illi solam religionis, verum etiam omnis liberalis doctrinæ lucem se afferre profitebantur. Sed nimirum diu nimium nostrates utramque sunt aspernati: diu frustra stabilem in Westphalia sedem, & domicilium quæsi-
erunt. Siquidem inter assiduos fremitus armorum, & rebellium bacchationes nusquam tuto templa, nusquam Scholæ ponebantur. Interea extra Westphalam, qui è media patriæ jactatione eripi poterant, sub idoneis magistris Westphali adolescentibus Christianis moribus,*

Lib. 4.
hist. Eccl.
Angl. c. 2.

S. Ludgerus in commem. de SS. Bonifacio, & Gregorio. Vide Baron. in Mart. ad 10. Nov.

& doctrinis utcunque tingebantur. Nam Trajecti ludus erat, quem D. Gregorius regebat, D. Bonifacii Martyris auditor. In eo S. Ludgerus, qui deinde primus Monasterii Antistes fuit, erudiebatur, & una cum eo, ut ipse loquitur, *quidam de novella Dei plantatione diebus nostris inchoata Fresonum & Saxonum.* Wirceburgi quoque D. Caroli voluntate duodecim nobilissimi adolescentes, D. Bruckardi præceptis imbuebantur, è quibus duo primi Paderbornensis Ecclesiæ Præsules sunt delecti. Quid quod ejusdem Imperatoris instituto Romæ ejusdem gentis quasi quoddam seminarium fuit, quod Schola Saxonum dicebatur, non longe ab æde S. Petri, ut in ipsa quasi Catholicæ Religionis arce una pietatem litterasque condiscerent. At vero postquam Magni Caroli invicta virtute in Paderbornensi Synodo totius Westphaliæ consensu CHRISTI fides suscepta est, noluit illa sine comitatu bonarum artium ac disciplinarum, quas constantissimas adversis suis rebus comites habuerat, patrefactos jam sibi Westphaliæ fines ingredi. Idem igitur dies, eadem Synodus, eadem Paderborna omnium quæ deinde in Westphalia extiterunt, & templorum & Scholarum, uno eodemque decreto fundamenta posuit. Parne erat eam ejus boni expertem remanere, cujus ipsa cæteris urbibus ac terris tamdiu frustra expetitam facultatem obtulerat? Potestne illa indigna videri, quæ omnium disciplinarum honestarum vocibus personet, in qua primum illa vox audita est consentientis conspirantisque Westphaliæ, ut armis positis, abjecta impietate, exturbata barbaria, pax, religio humanitas, & humanitatis parentes bonæ litteræ colerentur?

CAPUT IV.

Olim quoque & inferiores & sublimiores doctrinæ Paderborne floruerunt.

Vide, Princeps Illustrissime, quæ mens fuerit majorum tuorum, gravissimorum hujus Urbis Antistitum

tum, quibus non mediocri studio fuit, in ea omnium artium studia nutrire, quibus salutaris fides propagatur atque defenditur. Intelligebant enim Westphalis usuenisse, quod alicubi confirmat Augustinus: *Multis, inquit, profuit (quod experimentis probavimus, & probamus) prius timore vel dolore cogi, ut postea possint doceri.* Igitur quo in loco, terrore armorum fortissimi Imperatoris compulsa Westphalia, Christiana sacra susceperat, in eo providendum sibi putarunt, ne unquam deessent magistri exercitationesque doctrinarum. Quæ tamen nullo fere tempore omnino jacuerunt, fuit tamen cum eo ardore celebrarentur, ut, præter hodiernum Academiae nomen, nihil admodum desiderares. Qua enim tempestate, ut alios præteream, Meinwercus ille Paderbornæ nobilissimum decus, ad clavum hujus Ecclesiæ sedebat, non modo optimi Latinitatis auctores Sallustius, Virgilius, Stadius explicabantur, verum etiam florentissimi adolescentes, Rhetoricis, Dialecticis, Arithmeticis, Geometricis, Physicis, omni denique genere liberalis eruditionis informabantur. Ejus vestigiis cum alii deinceps Antistites, tum præcipue is, qui duodecimo loco huic Urbi præfedit, Imadus, ipsius Meinwerci, e sorore nepos, institit; qui severissima avunculi disciplina, à pauxillo puero, ad omnem sanctimoniam sapientiæque laudem institutus, non commisit, ut tanto viri sanctissimi labore accensa rerum pulcherrimarum studia, suo tempore restinguerentur. Atque utinam vetustatis injuria, atque crebræ hujus Urbis & primariæ Ecclesiæ deflagrationes paulo plura nobis hujus tam præclaræ voluntatis reliqua monumenta fecissent! esset profecto unde liquido disceremus sapientissimas tuas, Princeps Optime, curas & cogitationes, cum præstantissimis majorum tuorum consiliis ita congruere, ut non tam eorum virtutem æmulando expressisse, quam ipsos tanto intervallo vivos in Te, spirantesque retulisse videaris. Nunc autem, tuarum quidem virtutum formam integram, & undequaque emi-

ep. 23. ad
Bonif.

Vita B.
Meinwercus
c. 6. §2.

cantem splendorem intuemur: illorum autem quæ fuerit species, velut è reliquis nobilium statuarum frustis conjectura asequimur. Cujusmodi sunt versus, quos hic ipse Imadus, de quo nobis est sermo, inscripsit vestibulo voluminis pervetusti, in quo sunt Philonis Judæi nonnulla monumenta. Id volumen è miserabili naufragio ornatissimæ bibliothecæ, quam ille bonis artibus adjuvandis extruxerat, Tuo, Princeps Illustrissime munere, una cum aliis præstantissimis libris, in Collegio nostro visitur. Versus porro Imadi sunt hi:

Ecclesie CHRISTI, sanctæque DEI Genetrici

Offert hunc librum devotus Præsul Imadus.

Quibus verbis ostendit sapiens Antistes, non sibi modo curæ fuisse, ut perpetuo religionem honestis artibus copularet, sed etiam cum immortalium ingeniorum partus ad locupletandam huiusmodi Ecclesiam perquiret, id perinde DEO gratum existimasse, atque si aras & templa poneret. Qui ita de codicibus, multisque membranis sentiebat, quid is se facere credebat, cum ipsos adolescentum animos, quorum paulo post innocentia atque doctrina Ecclesiæ dignitas niteretur, optimis disciplinis imbueret? Si enim qui rudes hominum animos CHRISTO conciliant, ii quoddam sacrificii genus, ut est apud Apostolum, DEO faciunt, nihilne operantur, qui ipsos plurimorum magistrorum mox futuros omni ea litteratura expoliendos curant, qua sit opus ad tam augustum, & humano generi salutare munus pro dignitate sustinendum? Equidem nihil dubitem negare ullam hecatomben DEO perinde decoram gratamque esse potuisse, atque ornatissimus ille nobilium adolescentum cætus, qui illis temporibus in Paderbornensi Ecclesia, cum omnium præstantium artium scientiam percepissent, alii ad alias Ecclesias regendas vocati, illustribus suam quisque promeritis ornaverunt.

*Rem. 15.
No. 16.*

CAPUT V.

*Viri sanctitate & doctrina illustres, qui e Paderbornensi
si Gymnasio prodierunt.*

IN iis fuisse legimus Unwanum Meinwerci, atque Imado propinquum, qui e Choro Paderbornensi, ut loquitur Adamus, assumptus, atque à S. Henrico Archiepiscopus Bremensis renunciatus, satis ostendit, præclara se quædam Paderbornæ sapientiæ & virtutis rudimenta posuisse. Hic est enim ille Unwanus, qui Bernardum Saxoniam ducem res novas adversus Henricum sanctissimum Cæsarem molientem, omnes Saxoniam Ecclesias inaudito scelere vexantem, &, quod nefas est dictu, Vandalorum gentem per summam impietatem à Christianis sacris ad Ethnicam superstitionem minis armisque cogentem fregit, ac domuit. Ille perpetua necessitudine doctissimis viris jungebatur, quos partim nusquam ab latere suo dimittens, omnibus in negotiis adhibebat: partim ad traducendos ad CHRISTUM populos in Daniam, ac Norwegiam amandabat. In illo tanta erat fluxarum opum despicientia, ut non dubitaret, ingentibus Ecclesiam suam sumptibus atque jacturis, Aquilonares Reges populosque prensare, & dum eorum animos CHRISTO conciliaret, suarum fortunarum detrimenta in lucro ponere. Educatus est deinde Paderbornæ cum Imado S. Anno Archiepiscopus Coloniensis, ut refert auctor vitæ B. Meinwerci, neque refert, quod ejus institutio à Lamberto Schafnaburgensi, & aliis, Ecclesiam Bambergensi attribuitur. Id enim eo factum esse suspicor, quod idem deinde Bambergensis Ecclesiam Scholasticus fuit, atque ita cum in utraque litteras didicisset, potius habita est ratio ejus, in qua præterea docuisset. Facile quoque induxerim animum, propter incredibilem D. Henrici in utramque Ecclesiam amorem & pietatem, tantis magnificentiam documentis testatam, ea tempestate singularem quandam Paderbornensi, cum Bambergensi Ecclesia amicitiam

*Adam.
Bremens.
c. 86.*

Cap. 52.

citiam ac societatem intercessisse. nam post mortem quoque D. Henrici, Poppo Paderbornensis Episcopus, qui Imado successit, Bambergensis Ecclesiæ Præpositus fuerat: ut jam non sit necesse peruestigare, quemadmodum fieri potuerit, ut idem S. Anno & Bambergæ, & Paderbornæ sit eruditus. Porro de S. Annonis laudibus dicere quid attinet? Cui enim ignota est illius viri prudentia, qui Henrico III. Cæsare necdum ad regnandum maturo, cum ejus esset tutor designatus, uniuersum imperium aliquot annos suis humeris sustinuit? quis de ejus facundia nihil legit, quo dicente complorantium gemitu templa personabant? Nam morum sanctitas, tot miraculis confirmata diuinitus, & publicis Ecclesiæ fastis consecrata late-
re neminem potest. Annoni jungitur ab auctore vitæ B. Meinwerci, in Gymnasio Paderbornensi condiscipulus, Fridericus Monasteriensis Episcopus, nempe is qui sextus decimus est ordine, si Krantzio credimus, Marchionis Misniæ filius. Hic, quantum ex Annonis & Imadi contubernio ac condiscipulatu profecerit, perpetua in viros doctos voluntate, & singulari quadam excel-
mentis ostendit. Forte cum monasterium venisset, reperit viros Ecclesiasticos non paucos, doctos juxta ac pios, laudabilem inter se quandam Religionis & litterarum societatem coiisse. Ad hunc cœtum, ut est in excellentibus ingeniis infatigabilis proficiendi cupiditas, sese e vestigio aggregavit. Factus deinde Episcopus ædem sacram D. Mauritii in suburbano extruxit, fundatoque ad eam honestissimo Canonorum Collegio, quantum in se fuit, providit, ne unquam Ecclesiæ suæ eorum hominum copia deesset, quorum institutis ac moribus plurimum ducebatur. Et quanquam, cum infula Magdeburgensi à plurimis dignissimus judicaretur, Weziloni D. Annonis germano posthabitus est, tamen nihil animo fractus, aut dejectus, illustre se documentum dedit, non esse quod, qui jam inde ab adolescentia virtutum sibi & sapientiæ ornamenta pararunt, altiorẽ aliis dignitatis gradum inuideant,

*Alit IV.**Ibid.**Metrop.
l. 5. c. 8.**Chron.
Monast.
MS.*

deant, cum in eorum sit manu, in quocumque fuerint collocati, proprium ei quoddam decus ac splendorem impertiri. Hos consecutus est S. Altmannus, qui, ut loquitur ejus vitæ scriptor, Paderbornæ ad regimen scholarum delectus, multosque annos eo munere præclare functus, primum Præpositus Aquisgranensis, ac deinde Episcopus Pataviensis est renunciatus. Is in conventu Triburiensi, ubi Henrico Tertio Imperatore gravissimumorum criminum à Principibus reo facto, atque à Gregorio VII. Pont. Max. sacris interdicto, de summa Reipublice agebatur, unà cum Sigehardo Patriarcha Aquileiensi, ejusdem Pontificis vicem egit, *vir*, ut ait Lambertus, *Apostolicæ conversationis, & magnarum in Christo virtutum*. Neque vero præteriri debet Vicelinus, vir longe sanctissimus, quem Holfatorum, plurimorumque ad Aquilonem populorum Apostolum recte dixeris. Ad eorum salutem procurandam cum esset designatus à DEO, essetque indigni vitæ integritate, sed minime pari doctrina præditus, hujus ei quoque comparandæ casum obtulisse dicitur. Versabatur Vicelinus in ulteriori Saxonia, in familia feminæ illustris, cujus teneros liberos erudiebat. forte, ut inter potentium asseclas & familiares fieri solet, fuit qui herilem illi gratiam, felicesque successus invideret. Is cum summa viri innocentia nullam obtrectandi materiam daret, inscientiam exagitare aggreditur. Promit versum ex Achilleide Statii Papinii, cujus explicatio aliquid supra vulgus eruditionis exposceret. Eum locum sibi explanari convitio flagitat. hic, cum bono Vicelino hæreret aqua, illi scilicet illudere, & exprobrare, quod ipse rudis & imperitus, alios se docere posse confideret. Pupugit hæc oratio, ut minime malum, ita neque vilem abjectumque animum. Ergo dolore dissimulato, atque in discendi studium converso, Paderbornam ad volat, ubi sub Hermanno viro doctissimo, de omni prope genere doctrinarum scholas celebrari cognorat. Ibi tantum progressionis brevi habuit, ut magi-

strum

*Edita à
V. Cl. Se-
bast.
Tengnagel
è Biblio-
theca Ca-
sarea.
Lamb.
Schafn.
an. 1076.*

*Helmoldus
hisor.
Slav. l. I.
cap. 43.
Krantz. l.
6.
Metrop.
cap. 2. Sa-
xon. l. 5.
cap. 29.*

strum subinde in docendo sublevaret, & secundas partes ageret, mox etiam Bremæ Ludum ipse administraret. Aliquot post annis, cum ferre non posset in Slavorum sive Vandalorum gente, quorundam scelere, fidem Christianam vulgo abjici, atque prodi, sanctius quoddam docendi munus est exorsus. Trajecto siquidem, cum aliquot ejusdem propositi sociis, Albi, & facta ab Henrico Vandalorum Principe potestate, viginti quinque ipsos annos per incredibiles ærumnas, summamq; vitæ sanctitatem, toto animo ad revocandos ab Idolis ad Christum populos incubuit. Ad extremum ab Hartwico Hamburgensi Archiepiscopo, Aldenburgi, quæ Ecclesia complures annos Slavorum furore deserta squallebat, jam grandis natu Episcopus est constitutus. In quo dignitatis gradu, nihil de illa pristina docendi, miserosque ad frugem reducendi contentione remisit, neque unquam remisisset, nisi plura quotidie pro Dei gloria sancte facere, & fortiter pati meditantem mors oppressisset, atque ad partem tot laboribus in cælo palmam aliquando vocavisset. Hos, tales ac tantos viros, cujusmodi vix singulos singulæ ætates ferunt; uno ferme seculo omnes Paderborna formavit, vel perfecit, quo tempore non in ea modo à civibus, sed etiam ab exteris simul de Christianæ virtutis, simul de ingenuarum artium gloria certabatur. Tunc omnibus persuasum erat, flagitium esse, si, cum parens liberis patrimonium augere laboraret, animi bona, quibus Reipubl. profint, habeant necne, flocci non faceret. Tunc majorum insignia, & natalium splendor ei probro censebantur esse, qui, dum per ætatem liceret, propria sibi decora non quæsisset, quibus relictam à progenitoribus claritudinem tueretur, & augeter. Tunc serio sentiebant viri Ecclesiastici dignitatem illam sui ordinis, quam majores nostri præ cæteris gentibus, opibus, clientelis, ditione florentissimam esse voluerunt, sine Christianæ sanctitatis, & rectæ scientiæ studiis, in quibus omnis eorum vera gloria vertitur, retineri nullo modo

do posse. Tunc denique Antiftites perinde erant animati, atque Te, Princeps Illustriffime, nunc videmus: ut me hæc ipfa reputantem spes oblectet fore, ut, cum Tu nobis Meinweri atque Imadi felicia tempora restituas, fi hæc juvenus ad omne decus nata, tuis sapientiffimis confiliis, optatiffique respondeat, ex ea Annones, Altmannos, Vicelinos aliquando videamus.

CAPUT VI.

Paderborna Imperatorum in Westphalia proprium domicilium.

Spero equidem neminem fore tam duri oris, qui, cum tot Reipubl. lumina se Paderbornæ exortum lucemque suam acceptam ferre testentur, etiam ambigat, fitne Paderborna præstantibus ingeniis percolendis idonea. Potest tamen horum sententia, sapientiffimorum Principum auctoritate confirmari. Sic enim adhuc in deligendo constituendis Academiis loco observatum est à prudentibus: quibus in urbibus Principes commorantur, eadem opera gymnasii celebritate dignas judicari. Primum enim, hoc amore Principem in bonas litteras esse oportere, ut eas, quantum fieri potest, assiduo in oculis atque in sinu ferre desideret. Deinde, magni referre ad integritatem doctrinæ conservandam, juvenumque licentiam refrenandam, ipso Principe, graviffimisque viris, quorum confiliis in Reipubl. utitur, arbitris, tractari studia litterarum. Denique, quæ in eligenda sibi sede Principes sequi solent, cæli salubritas, soli ubertas, atque amœnitas, eorum quæ ad victum cultumque pertinent vilitas & copia, secunda pax, & tranquillitas, aliæque ejusdem generis commoditates, sunt eæ ipsæ, quas spectare Academiarum institutores jubentur. Tametsi vero quibus locis quoque Principes se tenent, qui non in fummo sunt totius Reip. gradu, pleraque minime abhorrent à rationibus hominum litteratorum, tamen quoniam neque illi provincias habent ampliffimis regionibus

g

termi-

terminatas, neque omnes provinciæ pares rerum omnium honestarum commoditates, perspicuum est, eas demum urbes, ante alias bonarum artium gymnasiis accommodatas esse, quas supremi Reipubl. Principes suo domicilio cohonestant. Porro quamvis in Westphalia nunquam Imperatores nostri stabilem ac perpetuam sedem constituerint, tamen quotquòt adhuc in ea versati sunt, non obscure præ se ferre visi sunt, si quæ eos Reipubl. utilitas in Westphalam accerferet, non alibi libentius, quam Paderbornæ habitaturos esse. Atque ut à D. Carolo Magno Augusto exordiar, qui primus hanc terram non tam vestigiis, quam victoriis peragravit, ubi ille crebrius, ubi diutius morabatur? Ubi contrahebat copias? ubi fessas vires recreabat à prælio? ubi audiebat supplices? ubi jus dicebat populis? ubi respondebat legatis, ubi habebat consilium? ubi leges ferebat? Nonne Paderbornæ? Huc ille anno CHRISTI DCCLXXVII. omnes ferme Saxoniam primores congregatos Christiana, sacra suscipere, & sacramentum dicere coëgit, nunquam se à JESU CHRISTI fide, nunquam à suo posterorumque imperio desciscituros. Si fallerent, nihil causæ dicturos, quin capite deminuti, libertate, fortunisque omnibus multarentur. Hic eodem conventu, tres Saracenorum Principes inde ab Hispania profecti, sunt auditi. Huc anno DCCLXXXIII. antè illustrem illam victoriam, cum ingenti ad Halam amnem prælio prope est debellatum, suos conduxit exercitus. Hic biennio post, iterum Concilium habuit, cum à Carolo Juniore ipsius Magni filio Westphali ad Luppam fusi fugatique essent, unaque jam illa deliberatio perfectam, constantemque Reipubl. quietem morareretur, quemadmodum Viticindus, & Abbio perduellium duces, in Regis potestatem venire possent. id quod haud multo post est adeptus. Denique qui tandem potuit luculentius demonstrare, quanti ex omnibus Westphaliæ urbibus unam faceret Paderbornam, quam cum anno DCCXCIX. Leonem III. Pont. Max. inaudita crudelitate

*Ann.
Franc.
Regino,
Etc.*

*Anastasio
Bibliothec.
in vita Leo-
nis.*

litate à consceleratis Quiritibus lingua oculisque captum,
 & urbe profugum accepit? Erat in Carolo singularis ad-
 versus excelsum illud Apostolicæ dignitatis fasti-
 gium pietas, & observantia. Erat Leonis ea virtus & in-
 nocentia, quæ ob admirabilem exacta lingua, erutisque
 oculis videndi ac loquendi facultatem conservatam divi-
 nitus, vel in privato coli mereretur. Ipsa denique tanti
 viri calamitas omnibus se officiis, atque honoribus leni-
 ri, & compensari postulabat. Ad hæc omnia delegit Rex
 sapientissimus Paderbornam, quæ una, tam augusta illi
 vila est; ut non modo duos simul summos orbis Christia-
 ni Principes capere, & complecti posset: sed etiam cum
 alterius, qui hospitio invitabat magnitudine animi paria
 facere, alterius qui accipiebatur ita diuturnum, & acer-
 bum dolorem, luctumque demere, ut honori non de-
 esset. Neque vero hoc Imperatoris omnium maximi de
 Paderborna iudicium, unâ cum ipso extinctum, sepul-
 tumque est; sed pervasit, ac permanavit ad posteros.
 Siquidem Ludovicus Imperator cognomento Pius, Caro-
 li M. filius, anno CHRISTI DCCCXV. cum Haraldus Dano-
 rum Rex, ab æmulis regno pulsus, in ejus fidem atque cli-
 entelam se contulisset, opemque posceret, non solum Sa-
 xoniæ, sed etiam Vandalicæ proceres huc coëgit ad com-
 mune consilium, cum de his auxiliis Dano ferendis, tum
 de cæteris Reipubl. commodis. Hujus quoque filius
 item Ludovicus, cui in partitione aviti regni ulterior
 Germania obtigerat, postquam Obotritos defectionem
 molientes, cæso eorum Rege Gozzomvile, bello domue-
 rat, anno proximo sequenti, qui fuit a Christo nato
 DCCCLXV. Paderbornæ generalem conventum habuit,
 cui & fratrum ejus Lotharii Cæsaris, & Caroli Galliarum
 Regis, atque etiam Normannorum, Slavorum, Bulga-
 rorum legati interfuerunt. D. vero Henrici Imperatoris,
 ut sanctitate, ita rebus domi, atque militiæ sapienter &
 fortiter gestis longe clarissimi, egregiam in hanc urbem
 voluntatem, qua tandem oratione consequar? Num dies
 ullus

*Annales
 Ludovici,
 qui Astro-
 noma tri-
 buuntur.*

*Ann. Fran.
 10701 swan*

ullus Paderbornæ illuxit gloriosior quarto Idus Sextiles (qui D. Laurentio Martyri sacer est) ANNI MII. quo die D. Kunegundis Augusta, D. Henrici non tam Imperii, quam cœlestis cujusdam castimoniam confors, in oculis ipsius Cæsaris, atque omnium prope Germaniam Principum, à Willigiso Archiepiscopo Moguntino in æde sacrarum principe, imposito diademate, rite est inaugurata? Quando vero Henricus deinde pedem unquam in Westphaliam attulit, quin Paderbornam reviferet? Non anno MXXIII. cum Paschales ferias; non altero post anno, cum Natalem Christi hic egit. Non anno MXXVII. cum bellum moturus magnis copiis adversus Boleslaum Poloniae Ducem, Kunegundem Augustam huc accersit. Non propinqua jam morte, cum diutius Paderbornæ apud Meinwercum diversatus, incertum reliquit, plusne amplissimis largitionibus hujus Ecclesiam opes auxerit, an virtutem illustribus sanctitatis documentis inflammavit. Quid ejus successor Conradus cognomento Salicus? non ille anno MXXV. id est ipso principatus exordio, *Epiphaniam Domini in Paderbornensi civitate*, ut loquuntur annales, *more regio peregit*? Nonne anno ejusdem seculi xxx. idem Imperator die Christi natalis erat in Ecclesia Paderbornensi, cum Aribo gravissimus atque integerrimus Archiepiscopus Moguntinus, pro concione, ipsum Cæsarem & Episcopos, qui frequentes convenerant, ut sibi bona eorum venia Romam pietatis causa proficisci liceret, Clerum vero omnem, ac populum, ut remissionem peccatorum sibi à Domino exposcerent oravit? Cui affine est, quod de D. Bardone item Moguntino Antistite, qui proxime Aribonem consecutus est, Lambertus commemorat. Istam admirabili fuit sanctitate, ut eam Deus luculentis prodigiis illustravit; tam inusitata dicendi vi, ut Chrysostomi nomen invenerit. Utriusque illustre specimen dedit Paderbornæ, coram Henrico Cæsare ejus nominis secundo, vel, ut alii malunt, tertio. Ibi enim cum, ut solebat, verba pie & diserte fecisset in ornatissimo

*Adelboldus
in vita S.
Henrici.*

*Dismarus
Chron. 6.*

Idem l. 7.

*Vita Beati
Meinwerci.
cap. 78.*

*Chronicon
MS. P. Christi
Bophori
Broweri.
Vita S. Go-
dehardi
cap. 27.*

*Lambertus
anno 1050.*

mo Cæsaris & Principum confessu, ipso die Pentecostes, denunciavit propediem se moriturum, atque eodem mense decessit. Denique hodie quoque visuntur Paderbornæ ædes, quas vetus fama est Henrici IV. Imperatoris fuisse, esseque eas, quibus Leo Pontifex, cum apud Carolum divertisset, est receptus. Neque vero nunc attinet aliorum Regum ad hanc urbem accessu, ludis equestribus, cæterisque celebritatibus commemorandis immorari, cum hæc pauca satis ostendant, quo in numero ab iis, quos adhuc recensuimus, sit habita, in eodem Paderbornam superioribus seculis apud omnes prudentes fuisse, & porro esse oportere. Vere enim, ante annos septingentos, ad Bifonem, quartum hujus Urbis Episcopum scriptum est ab erudito scriptore de Translatione Reliquiarum S. Liborii: Inter omnia loca principalibus Ecclesiis constituendis destinata, *speciali quadam dignitate Paderbornensis sedes præcellit.* Neque immerito ab Erinhero, qui vitam S. Heimeradi Presbyteri Tutelaris Hasungensis versibus descripsit, appellatur Sedes Regalis. Quid ni enim Regalis, quæ tot Regum studiis est cohonestata? Referam versus expertes illos quidem artis, sed tamen qui veteris memoriæ de Paderborna sententiam sine fuco nobis exponunt. Sic enim ille ingressus sermonem de B. Heimeradi cum Meinwerco Antifite congressu:

Est locus egregius Patherbrunnon vocitatus:

Is quoque Regalis Sedes & Pontificalis.

Quod si quis ergo præterea percunctabitur, quid ita, tot aliis postpositis urbibus, Paderborna publico in Westphalia gymnasio decoretur? is cognoscat Westphalis, qui præ cæteris populis sint appetentes humanitatis & sapientiæ, ejus possessionem rem prorsus regiam videri, atque ideo propriam ei sedem ac domicilium, non alibi decuisse, quam in *Regia Westphalia urbe* collocari.

CAPUT VII.

Nihil Paderbornæ eorum deesse, quæ ad Academiæ splendorem & commoditatem requiruntur.

ET sane si faciem & ingenium loci intuebimur, fatendum nobis erit, nihil vel a priscis illis Cæsaribus ornatus ad habitationis suæ dignitatem, vel abs Te, Princeps Illustrissime, felicius ad commoditatem studiofæ juventutis reperiri potuisse. Ac primi quidem illi viri sapientes, qui Carolo Magno Cæsare è Britannia delati in Galliam, Parisiensis Academiæ quasi parentes fuerunt, cum venalem se sapientiam afferre professi, interrogati essent, quibus rebus ad rem tantam opus esset, responderunt: opportunis locis, animis ingeniosis, victu, atque amictu. Atque ingenia quidem, quorum universa Westphalia est ferax, Paderbornæ deesse non possunt, præsertim cum eo loco sita, ut ad eam ex omni Westphaliæ regione faciles sint accessus. De copia vero rerum quibus vita sustinetur, quæ potest cum ea Westphaliæ pars contendere? Cum enim Westphalia omnis, qua quidem ad Rhenum & Oceanum vergit, in latissimos expansa campos, ob crebras paludes pastioni sit aptior quam segeti: qua vero Visurgim, & Chattorum juga respicit, pinguiore sit gleba, præterquam ubi saltibus & silvis horrescit; quis non videt opes utriusque terræ eo loci conflueri, ubi sita est Paderborna? Hic enim & planities paulatim quasi emerfa ex uligine ad declivia montium assurgit; & montes in amœnos colles, lenesque clivos desinentes, ad camporum se valliumque facilitatem inclinant; & vastitas illa sylvarum in crebra nemora, & virentes dissest lucos, agris, hortis, arboretis plurimum relinquit soli. Itaque nusquam alibi lætiora pascua, nusquam uberiora arva, nusquam villæ cultiores. Quid enim fecundius eo omni agro, qui ad exorientem solem, & meridiem editior, lateque diffusus, oppidis, vicisque creberrimis colitur? Quid benignius illis ad occasum, & septentrionem

*Sangall. l. I.
cap. I. de
gestis Caroli
M.*

nem jacentibus campis, quos è montibus, quibus hæc urbs utrimque in theatri prope speciem cingitur, plurimi & limpidissimi irrigant rivi? In tanta terræ bonitate, cælique clementia quæ unquam macello, quæ granario, quæ penuri sit egestas metuenda? Quando enim vel hos campos pascua, vel hos agros frumenta, vel hos clivos arbores, hortique fefellerunt? Quid ego de Cereali nostro Baccho dicam? cui & frugem hæc pinguißima arva, & liquorem nostri beatissimi fontes suppeditant. Quis illum gustans, Cæcubum aut Falernum desiderat? Habet enim majorem quam vinum sitis levandæ facultatem, neque fere quicquam de calefaciendi stomachi, & adjuvandarum virium virtute concedit. Quod si, ut est apud Strabonem, Gymnasio liberalium artium, quod erat Tharfi in Cilicia, Cydnus amnis, Cujus saluberrima aqua ferebatur, plurimum celebritatis attulit, nihilne habebit, ad illustrandam Paderbornæ Academiam, hæc salubrium fontium copia, quibus ambigere possis, plusne palati & valetudinis, an aspectus & voluptatis gratia delecteris? Neque enim sentio quæ possit species esse jucundior, quam trium fontium in media urbe, ex eodem colle, modico intervallo exorientium, tantamque subito vim aquarum erumpentium, ut, non modicis effusi rivis, ante in unum alveum visendo sane agmine confluant, compluresque molas frumentarias prius versent, quam se effundant è mœnibus. quanta amœnitas singulorum cum seorsim fluunt? quanta omnium cum uno amne labuntur? quam juvat aquam ipsam omni crystallo puriorem intueri, & innascentes viridissimas herbulas numerare? quale spectaculum anaticulas, & cygnos videre in mediis undis pendulos, suspensâ cauda, nitentibus contra profluentem pedibus, prono rostro piscantes? quæ voluptas ne sævæ quidem brumæ inclementia unquam eripitur. Qua enim tempestate nive omnia sæda sunt, & gelu, non modo intra urbem, sed etiam non modico foris spatio, ne secundum quidem ripas, ut fert mos cæterorum amni-

Lib. 14.
Geogr.

um

um, vel in tenuissimas crustas congelat. Quid quod eodem tempore peregrinas aves ad se nos ter amnis allicit, quæ fluviis assuetæ, ubi glacie cæteris prohibentur, ad hunc confugiunt? Æstate vero, potestne quicquam illis viridariis, hortis, pomariis, quibus utraque ejus ripa prætexitur, esse formosius? Non enim nunc vacat aquam commemorare tota prope urbe per canales singulari artificio dispensatam, non salientes fontes, non piscinas, non lavatrinæ, non sexcenta commoda. Quod si collibitum erit egredi urbe, quem non delectet cursum ejus prosequi, modo divisis quasi copiis insulas ambientis, modo vario flexu, & grato errore per virentia præta serpentis, modo limpidissimos rivos amplectentis sinu, modo celeberrimum Romanis annalibus flumen Luppianam, vel cum jactura sui nominis generantis? Ab amne vero cum discesseris, quocumque conjeceris oculos, quanta, Deus bone! se ubique ingerit in tam illustri naturæ varietate voluptatum seges? Aspice hunc collem, in quo Paderborna non jacet, sed cubat, potestne fieri quicquam his sylvis, quas vertice ostentat, altius, umbrosius, amœnitas? num illo deinde modice declivi, sed latissime se pandente, & quasi venditante agro venustius? Ima denique ejus pars, quæ urbem est complexa, quantis referta est sepium, prætorum, hortorum, nemorum deliciis sive in umbra requiescere, sive apricari, sive deambulare, sive honestis ludis indulgere libeat? Nam quæ aliquanto longius ab urbe digresso finitimis locis avocare, & tenere animum possint, nimis longum esset enarrare. Neque enim oppidum aut vicum temerè repereris, cui non proprias quasdam opes, & amœnitates natura indulserit? Quod si Heliconem gemino fonte insignem Musis poëtæ consecrandum putarunt, quod illa venustate plurimum crederent levare curis ingenia, & ad commentandum exacui, quis hanc omnem regionem quæ est sub urbe negat studiis alendis natam? Ut enim ipsam urbem taceam Castaliis fontibus redundantem: ut nihil commemorem
de

de Salcotena oppido, aqua, unde sal coquitur, nobili: ut præteream Luppesspringam, ubi primum est Luppia caput, habemus in propinquo Alpheum, cujus Arethusa frustra rerum naturalium curiosi jam pridem persequuntur. Nempe non longè à nova-Beca oppido rivus est non modicus, qui terra haustus sese, nescio quo oculis mortalium eripit. Mirabilius prope est, quod duo rivi ad Liechtenavum oppidum confluentes, repente absorbentur, verum non uno semper meatu, sed prout aquæ impetus tulit. Itaque admodum quinque jam patent; neque dubitat interdum novos aperire. Ad veterem vero Becam in sylva fons est, quem Tumultuarium vocant. Is situs est in clivo montis, è quo magna vis ferri & æris eruitur. Non jugiter, sed intervallis fluit, sic, ut cum unam circiter horam cursum tenuerit, mox inhibeat, ac tres, aut amplius horas quiescat. Neque tamen stata semper tempora observat, aut vices. est enim cum bis eodem die aquam profundat, est cum semel. interdum ante, interdum longe post meridiem. Ferunt, quoties se ad cursum refert, sibilum per cacumina arborum exaudiri, velut exurgentis venti: & primus prodeuntis impetus, quodam cum murmure fit ac strepitu, quasi te ad cava montis allidentis, & foras erumpere gestientis aquæ. Quod si non vererer otio meo abuti, & tua, Princeps Illustrissime patientia, persequerer oratione universam hujus urbis viciniam, atque demonstrarem nullam esse oram, unde non præcipua quædam sive commoda, seu oblectamenta, ad Academiam pertinere possint. At, inquiet fortasse quisquam, hæc loci commoditas atque jucunditas aëris insalubritate corrumpitur. Nego post exortum Academiæ nomen, ullam conditam esse puriore cælo. Procul enim causas omnes habet pestilentium aurarum. Quippe in declivi posita, è longinquo septa jugis montium, quæ vehementiorem vim ventorum defendant, non nisi secundis assidue perflatur. Itaque, cum his proximis superioribus annis tota prope

Germania, atque in primis Westphalia nostra, multi mor-
 tales pestifera lue consumerentur, ejusque metu necesse
 esset, gymnasiis clausis, studia literarum intermittere; Pa-
 derborna jam ab anno **xcviii.** supra **MD.** inter crebros
 aliorum luctus & funera, constantem suorum studiorum
 cursum tenuit. Sed jam mihi videor nonnullorum mur-
 mur exaudire, quibus, quæso, Princeps Illustrissime, ut
 ignoscas. Si enim eorum orationem rectè assequor, non
 nisi ardenti quodam adversus Celsitud. **V.** studio permo-
 ventur. Quid ergo illi? De loco fatentur; de civibus
 alia omnia. Refricare enim student animum tuum eo-
 rum memoria bonorum, quæ per hosce triginta annos,
 Paderbornensibus tuis ostendisti: enumerant cohorta-
 tiones, monita, decreta, minas: percensent curas, la-
 bores, vigilias sumptus, pericula; cum interea nihil ab
 iis, quod operæ præmium sit, post tot conatus factum vi-
 deatur. Itaque principio negant, qui tot antea tua bene-
 ficia sint aspernati, nunc hoc præstantissimum, & cum
 totius Westphaliæ gloria conjunctum mereri potuisse,
 Deinde, qui in Principem suum optimum, & suæ salutis
 amantissimum tam fuerint in venusti & inurbani, valde ve-
 rentur, ne semper eos illa morum commoditas deficiat,
 quam tanta virorum, adolescentumque multitudo omni
 humanitate perpolita desiderat. Verum isti primum,
 paucorum civium crimen, toti inferunt civitati. Dein-
 de, non vident, quo argumento ipsi utantur ad frangen-
 dum, vel infirmandum, hoc eodem te ad suscipiendum
 usum esse, & jam porro uti ad persequendum consilium
 tuum. Quid enim? Sunt nonnulli minus bene morati,
 audio, nempe, ne recte quidem de **DEO** sentire, & loqui
 didicerunt. Est verò, cum pravæ opinionum, tum
 malorum morum una & eadem mater Ignorantia, quæ, si
 luce salutarium doctrinarum aliquando discussa fuerit,
 vidisti, Princeps Sapientissime, alios Paderbornam mo-
 res, alios cives habituram. Nihil enim ad profligandos
 errores, nihil ad ferociam domandam, nihil ad recte
 com-

componendum civitatis statum doctrina præsentius. Lovanium accepimus, cum civilibus armis, atque discordiis complures annos arsisset, essetque civitas mutuis cædibus prope percussa atque afflicta, Joannem Brabantia Ducem consilium cœpisse extruendæ Academiæ. Quid plura? brevi illa civibus pristinam lenitatem, & concordiam reddidit, quam rerum omnium ubertas, & publica felicitas est consecuta. Non aliam quoque spem, te Duce, atque auctore, Illustrissime Princeps, ingredimur. Spem autem? quasi vero non jam fructus aliquos, certe flosculos tuæ providentiæ teneremus. Tot enim adolescentes Paderbornæ nati, qui in tuis scholis jam inde à prima pueritia liberalibus disciplinis, ad omnem honestatem informantur, qui neque sensus celeritate, neque laboris patientia, neque morum facilitate à quoquam exterorum vinci se sustinent, satis declarant, si quid superioribus annis secus accidit, quam volebas, id non naturæ perversitate, sed salutaris culturæ inopia contigisse. Ea jam abs Te relata, actam insigni accessione cumulata, non modo omnem maculam ac labem, si qua paucorum culpa infedit Paderbornensi nomini, se deleturos profitentur, sed etiam daturus operam, ut vetus illud Paderbornæ elogium, quod ab illo pio viro, quem superius, laudavi, Arnulfi Imperatoris memoria litteris mandatum est, quasi postliminio recuperent. Id ita habet. *Hic locus (Paderborna) viris omni nobilitate generis, animique semper insignibus abundabat, ut non esset dubium, quin patria civibus, & cives patriæ congruerent, ac sibi utraque vicissim ornamento forent.*

Lipsius
Lovani. l. 3.
cap. 1.

In Cosmod.
at. 6.
cap. 37.

CAPUT VIII.

Newhaus Illustrissimi Principis Fundatoris domicilium, situm esse, ubi olim Nero Claudius Drusus, Augusti Privignus, Castellum Alifonem, contra Sicambros condidit.

Ceterum, Princeps Illustrissime, circumspicientem me, ac penitus perlustrantem animo, hujus urbis, ut cum

Comico loquar, optimitates, & commoda, hæc quoque sedes ac domicilium tuum, in quo majores tui, Episcopi Paderbornenses, amplius tria retro secula habitaverunt, ne se silentio præteream admonet. Quamquam enim longule abest ab Urbe, illinc tamen ipsa, totaque provincia jus petit: illic hujus Academiæ moliendæ consilia sunt nata: denique quicquid est in ista arce splendoris hodie, & magnificentiæ, id totum abs te habet, qui unus & illius, & Academiæ es conditor. Quare si ad relaxandos contentione studiorum animos, jucundum erit unquam Academicis nostris educere se nonnunquam ex urbe, & hæc lustrare, vel umbrosa sylvarum, vel aprica camporum, libenter, opinor, hujus quoque arcis specie propinquo perfruentur, eosque cum ædificii majestatis, locique amœnitas, tum vero præcipuè Tui illos Optimi parentis, ac Fundatoris memoria delectabit. Accedet illa quoque liberalis sanè voluptas, & adolescente colente bonarum litterarum longe dignissima, quam capient ex earum recordatione rerum, quæ vetustissimis temporibus, hoc ipso loco gestæ memorantur. Est enim hic locus, si quis alius in universa Germania magna, & veterum Annalibus, & virorum fortium, atque illustrium monumentis celebratus. Quibus de rebus si pauca attigero, veniam, ut spero, dabis, Princeps humanissime, huic meo ordinandi honoris Tui studio, neque alienum me quicquam ab instituto facere judicabis. Si enim laudationem instituenti illius Academiæ Platonis nemo vitio verteret, quod cum illa esset in suburbano Athenarum neque multo inde propius abesset, quam hæc arx à Paderborna existimaret Athenarum gloriam ad Academiæ laudem pertinere; neque ego accusandus sum, si offensurus idoneum abs te Academiæ locum captum esse, de hoc tuo domicilio disseram. Ut enim, propter locorum propinquitatem, qui in Academia Platoni dabat operam, is minime vanus erat, cum se Athenis studere Philosophiæ diceret, tametsi gymnasium esset in suburbano: ita sedem hanc tuam perinde atque con-

continentem cum hac urbe, lucem quandam, & ornamentum nostris studiis afferre credimus. Est igitur observatum à viris eruditis, hoc ipso loco Neronem Claudium Drusum Augusti privignum, Tiberii fratrem, castellum posuisse, Q. Ælio Tuberone, & Paulo Fabio Maximo Coss. qui, ut rationem inquit Sigonius, fuit ab urbe condita, annus DCCXLII. ante Christum Salvatorem natum, nonus. Siquidem anno proximo superiore, ut narrat Dio Cassius, Sicambri cum finitimis gentibus, absentia Augusti, & exemplo Gallorum commoti, bellum adversus Romanos moverant. Hos Drusus non modo, quod moliebantur, armis vetuit, Rhenum transmittere, verum etiam ipse transgressus, secundum insulam Batavorum, quam Rheni divortia efficiunt, primum Usipetibus, deinde ipsis Sicambris arma intulit. Anno sequenti, qui fuit is quem diximus, vere ineunte, rursus subjugatis Usipetibus, Luppiaëque fluminis ripis ponte junctis, in Sicambros irruptionem fecit. Ii per hos dies fortè cum Chattis finitimis, propterea quod auxilia negaverant bellum gerebant, quæ res locum dedit Druso per Sicambrorum fines ductis copiis, ultra Visurgim movendi. Inde cum remigraret, in hostes delapsus est, à quibus cinctus in magnum cum suis discrimen venit: sed hostibus temere, & sine ordine prælium aggressis, non modo victor evasit, verum etiam castellum contra eos ad confluentes Luppiaë & Alifonis posuit. Ex quibus principio certum est Sicambros, hanc, in qua fumus, regionem ea tempestate coluisse, cum inter insulam Batavorum, & Luppiam habitarent Usipetes, è quorum finibus in Sicambros Luppia trajiciendus fuit. Atque ita terminus Sicambrorum erat ex ea parte Luppia, ex altera vero Chattis & Visurgi confines erant. Per hos fines cum iter haberet Drusus, castellum posuit eo loco, ubi Luppia & Alifon miscentur. At quis iste Alifon? diligenter omnem hunc tractum lustranti, omnesque amnes, qui se in Luppiam exonerant, recensenti, nullus in mentem venit, in quem

*Philip.
Cluver. l. 3.
antiqua
German.
cap. 9.
In fastis.*

*Lib. 54. hist
Rom.*

Alifonis, sive ut est in Græco, Elifonis nomen conveniat, præter eum, quem hodie Almam vulgo dicimus, qui apud Tuas ædes, Princeps Illustrissime, in unum cum Luppia amnem confluit. Præsertim cum gravissimi auctores, Velleius Paterculus, qui in his oris sub Tiberio, ut ipse narrat, Præfectus equitum fuit, & Cornelius Tacitus, hoc ipsum castellum Alifonem appellant, ascito, ut apparet, à præterfluenti nomine. Atqui in conspectu hujus tuæ arcis, est hodieque vicus Elfen, qui vetus illud Elifonis retinet nomen, facileque fidem facit hos esse illos confluentes, ad quos Drusus suum illud castellum collocavit. Porro nemo, qui castelli nomen audit, vilis & abjecti loci speciem subjiciat animo. Etenim Dio aggressurus Varianam cladem enarrare, cujus, ut dicemus, quasi semina posita sunt in hoc castello, diserta oratione persequitur, cujusmodi fuerint hæc Romanorum castella. Primum enim negat ejusmodi castella crebra in Germania, aut inter se vicina fuisse: deinde Romanas legiones in iis hibernare solitas: tum civitates iisdem locis conditas: eodem Germanos ad forenses conventus convenisse: hic jus iis dictum esse: hic paullatim feris & barbaris moribus positus, consuetudine Romanorum humanitatem & mansuetudinem induisse. Quæ omnia ea gratia ab illo narrantur, ut intelligeremus, quemadmodum Germani, eum locum, in quo Varus habitabat, celebrando, omnesque in speciem amicorum, atque adeo civium partes agendo, sensim eum in securitatem, ac mox in exitium impulerint. Atqui Varum fuisse tum in Alifone postea ostendemus. Igitur omnia illa, quæ de castellis Romanis à Dione disputantur, sunt in primis Alifoni tribuenda. Sane cum vicus, qui hodie superest Elfen, non modico spatio à confluentibus recesserit, non vana est conjectura, totum eum campum, qui medius est inter confluentes, ubi castellum fuit, & extremos vici fines, frequentibus domiciliis habitatum, atque ita non mediocrem civitatem hoc loco fuisse. Præterea liquet ex his,

quæ

Velleius
l. 2.
Tacitus
Annal. 2.

Lib. 56.

quæ è Dione attulimus, unum hoc in interiore hac Sicambrorum regione castellum, ubi hiberna essent Romanorum, extitisse. neque enim vel pauca his locis castella vere affirmasset, si modico intervallo plura fuissent, vel in castellis hiberna poni solita, si alius unquam fuisset castelli, alius hibernorum locus. Quæ cum certa sint, alio præterea argumento certò concludimus, Alifonem castellum & civitatem non alibi, quam in hoc loco quærendum esse. Proditum enim est à Vellejo, Tiberium, cum post cladem Varianam, rem his oris utcumque restituisset, digredientem in Italiam, ad caput Luppiaë fluminis hiberna locavisse. Quid clarius? Quem enim locum Dio ad confluvia Luppiaë & Alifonis, eum Velleius statuit ad caput Luppiaë. Is igitur amnis, qui proxime à capite Luppiaë in ipsum influit, is est, qui Aliso veteribus dictus, Drufiano castello locum & nomen dedit. At quis ille est, nisi Alma? Maneat ergo, Princeps Illustrissime, Tuum hoc domicilium in ipsis Castelli Drufiani vestigiis esse collocatum.

CAPUT IX.

Summa rerum in Alifone castello gestarum, dum illud Romani tenuerunt.

Quo in loco, quæ jam inde à prima origine, non indigna posteritatis memoria gesta sint, si coner breviter percensere, equidem nescio summe operæ pretium facturum. certè, quæ Tua est humanitas, Princeps optime, si me in eo, & pietati in Te meæ obsequi, & studiis adolescentum nostrorum prodesse velle videris, non gravate, uti confido, feres. Illud principio constat hunc locum situm in finibus Sicambrorum insigni Romanis fuisse præsidio ad compescendos, domandosque Tencteros, Usipetas, Bructeros, Marfos, Tubantes, Chattos, Delgubinos, quæ omnes gentes finitimas oras incolebant. Deinde plurimum habebat momenti ad Luppiam, Amisiam, Visurgim in Romani populi potestate retinendum. Quocirca multæ hoc loco nobiles expeditiones susceptæ, mul-

multa praelia decreta sunt. Itaque cum Imperatores, tum eorum legati multi hoc loco erant. Ac Drusus quem post conditum Alifonem legatum habuerit non certo proditur. est tamen ut credam fuisse L. Domitium Ahenobarbum, Neronis Imperatoris avum. Is, ut refert Tacitus, per medias paludes tramitem aggeravit usque ad Rhenum, quo commodè Romanæ copiæ permearent. Pertinuisse vero eum aggerem usque ad nostrum Alifonem, ex eo conjici licet, quod postea narrat Germanicum omnia inter Alifonem castellum, & Rhenum novis aggeribus permunivisse. Novos vocat, eo quod veteres antea à Domitio structos instaurarit. Idem Domitius hinc quoque, ut opinor, arma ultra Visurgim atque adeo Albim tulit. Sic enim Tacitus de eo: *Exercitu flumen Albim transcendit, longius penetrata Germania, quam quisquam priorum, easque ob res insignia triumphi adeptus est.* Drusus quoque Alifonis nostri conditor, ad eundem Albim nomen Romanum protulit, sed cum victor reverteretur, priusquam ad Rhenum perveniret, ex fractura, equo super crus collapsio, naturæ concessit, tertio anno à condito Alifone, quo una cum T. Quinctio Crispino, ipse consulatum gerebat. Corpus Romam à Tiberio perlatum est. Milites Romani, qui his locis versabantur, aram suo Imperatori defuncto erexerunt, haud procul ab Alifone Castello, si recte Tacitum assequor, qui memorat, eam à Germanis postea dirutam, atque item tumulum Varianis legionibus positum, cum à Germanico Alifonem, quem obsederant, deserere cogerentur. A neutro igitur longe aberat. Atque, ut dicam quod sentio, credo, fuisse inter Luppium, & montes, inter quos via patet ad Teutoburgiensem saltum. Discimus enim ex Suetonio, cum de altero monumento, quod Moguntiaci eidem Druso est positum, loquitur, solenne fuisse, ut stato die, circum hanc aram quotannis exercitus decurrerent. ejusmodi vero decursiones magna camporum spatia postulabant, qualia sunt ea, quæ Moguntiaci ho-

Annal. 1.

Annal. 2.

Annal. 4.

Epitome
Luvii.Anno ante
CHRISTUM 7.

Annal. 2.

ci hodieque nomen à Druso obtinent: Neque vero è re erat legionum, ut quotannis procul à suis castris abducerentur: præsertim his locis, ubi ab hostibus facile iniquitate locorum, in discrimen adduci poterant. Quæ mihi ratio Germanicum permovisse videtur, cur, ut ibidem narrat Tacitus, tumulum Varianis legionibus structum, quem iidem Germani disjecerant, minime iterarit, nimirum tumulus longius aberat ab Alifone, non item ara. Quare confirmare ausim, aram hanc Drusi fuisse in ea planitie quæ inter Alifonem jacet, & Luppiæ caput. Druso, successit in Germania frater ejus, Tiberius, is, quo deinde rerum potente, Christus Salvator noster crucem pertulit. Is, proximo à morte Drusi anno (Marcio Censorino, & Caio Asinio Gallo Coss.) Sicambros, in quorum regione demonstravi fuisse Alifonem, magis consilio, ut ipse apud Tacitum gloriatur, quam vi usus, in deditionem accepit, eorumque multa millia supra ripam Rheni in Gallia collocavit? ut ait Eutropius. Eos alii postea Burgundiones, alii, Gugernos dictos volunt. Neque multo post Tiberius Romam discessit. Fuit deinde ejus in locis legatus M. Vinucius, ejus, cui Velleius suam historiam inscribit, avus. Sub eo, ut idem memorat, *triennio ante adoptionem Tiberii, immensum in Germania bellum exarsit, quod ab eo quibusdam in locis gestum, quibusdam sustentatum feliciter, eoque nomine decreta ei cum speciosissima inscriptione operum ornamenta triumphalia.* Ad id bellum profligandum jam ab Augusto adoptatus, rediit in has oras Tiberius, Sexto Ælio Cato, & C. Sentio Saturnino Coss. Ibi cum trans Visurgim duxisset exercitum, atque Cheruscas in deditionem accepisset, hieme sequentis anni, qui L. Valerium Messalam, & Cornelium Cossium Coss. habuit, ad tutelam imperii, inquit Velleius, digrediens in urbem, *ad caput Luppiæ fluminis locavit hiberna.* Quæ res manifesto ostendit, id omne bellum ex hoc potissimum Alifone nostro, administratum esse: atque ita ipsa regionis op-

Drusenlock.

Annal. 2.

Lib. 7.
Isidorus
Cluverius.

Velleius 1.2

Velleius
ibid.
An. CHRI-
STI 5.

portunitas flagitabat. Pugnanti enim ad Visurgim, non alius erat in propinquo receptus. Proximo consequenti anno repetit eundem locum, atque expeditionem Tiberius, atque *iterum trajecto Visurgi, receptis Cauchis, fractis Longobardis, ad quadragesimum* (verba sunt Velleii) *miliarium à Rheno ad flumen Albim victorem perduxit exercitum.* Erat Tiberii legatus in hoc bello C. Sentius Saturninus, qui nuper consulatum gesserat, ei, ut refert Dio, ob res his regionibus ductu Tiberii bene gestas, ornamenta triumphalia decreta sunt. Circa idem tempus Maroboduus Marcomannorum Rex, qui in Boiohæmo dominabatur, grave bellum in Romanos commoverat, adversus eum ex his ad Alifonem castris Tiberius per Noricum, Saturninus per Chattos cum copiis est profectus, A. Licinio Nerva, Q. Cæcilio Metello Coss. Hoc bellum sane atrox & periculosum, ut in cujus societatem Maroboduus universam quoque Pannoniam, & Dalmatiam traxerat, prope a Tiberio feliciter patratum erat, cum hic apud Alifonem ingens plaga Romano est nomini imposita, Q. Sulpitio Camerino, C. Poppæo Sabino Coss. Etenim digresso Tiberio, præfectus in Germaniam venerat P. Quinctilius Varus, qui antea Syriam administrarat, *vir, ut eum nobis depingit Velleius, ingenio mitis, moribus quietus, ut corpore & animo immobilior, otio magis castrorum, quam bellica assuetus militie.* Hunc supra memoravi cum exercitu Alifone confedisse. Nam Germani, ut narrat Dio, quibus nimium fidebat, dederant operam, ut quam longissime abesset à Rheno, scilicet ut homini facilius infidias facerent, at nullus castrorum Romanorum locus, in hac regione à Rheno quantum Aliso distabat. Deinde cæso Varo, Germani confestim ad oppugnanda castra conversi sunt, ea vero fuisse Alifone diserte pronunciat Velleius. Assuetus igitur, ut antecognovimus, otio castrorum Varus, hic non modo hiberna, sed etiam, ut ait idem, *traherat æstiva,* & quoniam, ut ex Dione nuper didicimus, Alifone fo-
rum

Lib. 55.

Velleius
ibidem.An. CHRIS-
TI 8.An. CHRIS-
TI 10.

Ibid.

Ibid.

rum erat, ubi Præfectus Romanus jus dicebat, audi quem admodum ea res hominem infelicem, Germanorum fraudibus, ac dolis irretiendum, ac penitus constringendum dediderit. Velleii verba sunt: *Mediam ingressus Germaniam, velut inter viros pacis gaudentes dulcedine, jurisdictionibus, agendoque pro tribunali ordine traherat æstiva. At illi, quod, nisi expertus, vix credebat, in summa feritate versutissimi, natumque mendaciorum genus, simulantes fictas litium series, & nunc provocantes alter alterum injuria, nunc agentes gratias, quod eas Romana justitia finiret, feritasque sua novitate incognita disciplina mitesceret, & solita armis discerni, jure terminarentur, in summam socordiam perduxere Quinctilium, usque eo, ut se Prætorem urbanum in foro jus diceret, non in mediis Germaniæ sinibus exercitui præesse crederet.* Hæc Velleius, qui unum præterit, quod ad excusandos Germanos non nihil facit; neque reticuit Dio, Airenim Varum principio Germanis velut servis imperasse, & argentum exegisse tanquam à subditis, cujus rei insolentes eorum primores, quando palam rebellare non audebant, ad simulandam amicitiam, & obsequium, struendasque clandestino insidias flexisse, observarunt igitur adversus Romanos Germani illud Romani vatis: *Dolus an virtus quis in hoste requirat?* Erant insidiarum principes, ut idem Dio ait, Arminius & Segimerus, qui affiduo cum Quinctilio versabantur, ac sæpenumero convivabantur. Atque hæc omnia gerebantur, ut diximus, Alifone. Ubi jam nihil sibi Quinctilius à Germanis metuere visus est, primum eum rogant, ut præsidio sibi militum Romanorum uti liceat. Dictum factum, aliis ad oppida munienda; aliis ad capiendos latrones; aliis ad subvehendos commeatus præsidia concedit. Postquam imminutus, & debilitatus exercitus Alifone remanserat, excogitant quemadmodum Varum inde ad iter protrahant, quo cladi sit opportunior, cum se per amicorum regionem ire crederet. Quid quæris? repente ex composito Alifonem affertur nuncius, quosdam è lon-

Lib. 56.

Dio lib. 56.

longinquis Germanis arma sumpſiſſe. Hic qui apud Quinctilium erant, quos jam pridem amicos eſſe ſibi perſuaſerat, rem indignam dicere: hortari ut rebelles punitum iret: auxilio ſe mox affuturos. Illi digreſſi, quos quique Romanos, velut ſibi præſidio futuros à Quinctilio poſtularant, obruncant: Quinctilium adverſus rebelles Alifone proficiſcentem, à tergo, depoſita jam amicorum perſona, adoriuntur. Ita, inquit Velleius, *exercitus omnium fortiffimus, diſciplina, manu, experientiaque bellorum inter Romanos milites princeps, marcore ducis, perfidia hoſtis, iniquitate fortune circumventus, cum ne pugnandi quidem egregie occaſio, in quantum voluerant, data eſſet miſeris, caſtigatis etiam quibusdam gravi pœna, quia Romanis & armis & animis uſi fuiſſent; incluſus ſilvis, paludibus, infidiis ad internecionem trucidatus eſt.* Reliquerat Varus Alifone, ut conſtat ex Dione, legatum L. Aſprenatem narrat enim à tubicinibus, cum ſe ad prædam convertiſſent Germani, ſparſam eſſe famam adventare Aſprenatem ſuos ulturum, neque eam vanam fuiſſe. In propinquo igitur fuiſſe oportuit. Ducebat Aſprenas duas legiones, quas, ut narrat Velleius, *nava virilique opera immunes tanta calamitate ſervavit; matureque ad inferiora hiberna deſcendendo, vacillantium etiam cis Rhenum ſitarum gentium animos confirmavit.* Appellat inferiora hiberna, quæ erant apud Vetera, ubi hodie eſt oppidum Sancti, quo pertinebant aggeres illi ab Alifone ad Rhenum olim ſtructi. Inter alia rei Romanæ damna, quæ clades Variana attulit, illud etiam fuit, quod Alifo, vigefimo circiter, poſtquam ædificatus fuerat, anno in hoſtium poteſtatem venit. Cæſo enim cum exercitu Varo, immenſæ Germanorum copiæ, ut teſtatur Velleius, Alifonem, & in eo Lucium Cæditium præfectum caſtrorum, aliosque, qui ſupererant Romanos obſident. At illi *omnibus difficultatibus ſuperatis, quas inopia rerum intolerabiles, vis hoſtium faciebat inexsuperabiles, nec temerario conſilio, nec ſegni providentia uſi, ſpeculati que*
oppor-

opportunitatem, ferro sibi ad suos peperere reditum.
 Hæc sunt, quæ de clade Variana ad Alifonis historiam per-
 tinere visa sunt, quæ Romano nomini *pene exitiabilis*,
 ut loquitur Suetonius, accidit Teutoburgiensi saltu, quod
 nomen hodie retinet mons, cui subiectus campus à Ger-
 manorum de Romanis victoria Winfelt appellatur, non
 longe ab Horna oppido, XII. ab Alifone passuum milli-
 bus. Quo tempore Aliso in Romanorum ditionem re-
 dierit, non satis compertum habeo; illud ex Tacito ex-
 ploratum est, octavo post cladem anno tenuisse Roma-
 nos. Neque vero ante Augusti mortem, qui quinto post
 cladem anno obiit, recuperatum puto. Nam etsi Tibe-
 rius, & Germanicus pœnas de Germanis repetitum mox
 venerunt, negat tamen Dio, longe ab Rheno discessisse, ne
 quod sibi novum malum crearent. Mortuo Augusto,
 Sexto Pompeio, & Sexto Appuleio Coss. Tiberius jam
 Imperator in has oras venire desiit. quapropter totam
 belli Germanici molem Germanicus Drusi, qui Alifonem
 ædificaverat, filius, sustinuit: quem, ut narrat Tacitus,
 Octavius Augustus octo apud Rhenum legionibus impo-
 suerat. Is anno ab Augusti excessu proximo, Druso Ju-
 lio & C. Norbano Coss. sedata militum seditione, res no-
 vas Augusto jam extincto molientium, depulsisque ho-
 stium iter obsidentium copiis, exercitum duxit, inquit
 Tacitus, ad ultimos Bructerorum, quantumque Amisiam
 & Luppiam amnes inter, vastatum haud procul Teutobur-
 giensi saltu, in quo reliquæ Vari, legionumque insepultæ
 dicebantur. Pergit exequi quemadmodum in eum sal-
 tum progressus legiones Varianas tumulo condiderit,
 primusque cespitem posuerit, atque mox ancipiti cum
 Arminio Marte conflixerit. In hac expeditione rece-
 ptum, vel instauratum Alifonem promptum est credere:
 nam ex ultimis Bructerorum, ubi hodie Delbrugia est,
 in Teutoburgiensem saltum tendentibus erat necessario
 prætereundus. Consecutus est annus, qui T. Sifennam,
 Statilium Taurum, & L. Scribonium Libonem Coss. ha-
 buit,

In Octav.
cap. 23.

CHRISTI
15.

ANNAL. 12.

Ibid.

buit, quo Germani, dum Germanicus classem apparat, qua militem & com meatum in has oras per Amisiam advehat, interea magnis copiis *castellum Luppiæ flumini appositum* obsident, ut commemorat Tacitus. Id castellum paullo post Alifonem nominat. Sic enim habet: *Audito castellum Luppiæ flumini appositum obsideri, sex legiones eo duxit. & paullo post: Neque Cæsari copiam pugne obsessores fecere, ad famam ejus dilapsi. tumulum tamen nuper Varianis legionibus structum, & veterem aram Druso sitam disjecerant. Restituit aram, honorique patris princeps ipse cum legionibus decurrit. Tumulum iterare baud visum; & cuncta inter castellum Alifonem, & Rhenum novis limitibus, aggeribusque permunita.* Atque hæc sunt, Princeps Illustrissime, quæ de Alifone nostro à Romanis scriptoribus sunt prodita. Consequentibus temporibus, uti segnius Romani in Germania Magna bella gesserunt, ita minorem dedere scribendi materiam. Siquidem hoc ipso anno, quo Alifonem obsidione liberatum esse dixi, Germanicus post insignem victoriam, quam ad Visurgim, in campo Idistaviso, non longe a Minda, de Arminio reportavit, à Tiberio fortissimum juvenem, ut loquitur Tacitus, *specie honoris, amoliri cupiente, in urbem revocatur.* Ibi cum proximo anno C. Cælio, L. Pomponio Coss. de Germani triumphasset, missus in orientem, non multo post, dolo Pisonis interiit. Interea res Germaniæ per præfectos Tiberius sic administrabat, ut, *ne cui bellum permetteret, etiam damna dissimularet, satius arbitrius rebellium gentes, quando Romanæ ultioni consultum sit, internis discordiis relinqui.* Neque nihil in hoc Tiberius vidit. nam post discessum Germanici, inter Cheruscas, & Maroboduum grave bellum exarsit, & postea inter eosdem Cheruscas, & Chattos tantæ inimicitiae, ut alicubi Tacitus, eos *eternum discordare* scripserit, ut interea Hermundurorum cum iisdem Chattis prælia, & Bructerorum, atque Ansibariorum excidia silentio præter-

Annal. 2.

Tacitus

Annal. 2.

Ibid.

Tacitus

Annal. 1. 4.

Annal.

Annal. 2.

Annal. II.

teream. Inter hæc Germanorum diffidia, tantisper Alifone præfidiis Romanorum tenebatur, donec Claudius Imperator, ut est apud Tacitum, C. Valerio Asiatico, M. Valerio Messala Coss. qui erat à condito Alifone sextus & quinquagesimus, adeo novam in Germanias vim prohibuit, ut referri præfidia cis Rhenum juberet. Præerat tum Germaniæ cum exercitu L. Domitius Corbulo, vir veteris disciplinæ militaris observantissimus, & maximis postea rebus in Oriente gestis, immortalem famam consecutus. Is igitur in ipso aditu præclarorum operum, ad quæ jam pro nominis Romani gloria se accinxerat, non modo reducere exercitum, sed Alifonem quoque, & quæcumque in ulteriore Germania Romani loca tenuerant, præfidiis nudare coactus est. Itaque deinceps præclare Romani secum agi existimarunt, si Germanos transitu Rheni prohiberent. Quid quod Panegyristes quidam ausus est dicere coram Maximiano, & Constantino, posterioribus falso de antiquis Imperatoribus traditum visum fuisse, quod trans Rhenum signa barbaris gentibus intulissent. Quo major est gloria Tui Alifonis, Princeps Illustrissime, habuisse in hibernis Romanas legiones, hic jus dixisse tot Consulares, tot ornamentis triumphalibus insignes viros, hic bella administrasse illos ex Augusta domo nobilissimos Imperatores, quorum ea fuerit virtus, ut etiam posteris supra fidem esse videretur.

Annal. II.

Paneg.
Max. &
Constant.

CAPUT X.

In quorum potestatem venerit Alifone à Romanis desertus?

Quid vero, Romanis aquilis cis Rhenum reductis, Alifone factum est? Videtur enim certum, & exploratum, minime vacuum, ac desertum esse derelictum, sed abscedentibus Romanis immigrasse Germanos, aut, quod verisimilius, dirutum instaurasse. Neque enim fieri potuisset, ut ad nostram usque ætatem Romanum Alifonis nomen retineret, nisi jam inde à Romano-

no-

Tacitus de
morib.
Germ.

Annal. 12.

Annal. 2.

norum ex his oris discessu, ab aliquo populo cultus esset, atque celebratus. Quid quod jam ante docui convenisse etiam Alifonem, & sedes in eo fixisse Germanos, quod sane libenter in tantis, & tam crebris inter vicinas gentes simulatibus faciebant, quod à bellorum injuriis Romanorum essent præsidio tutiores. Eadem eis fuit, Romanis quoque digressis, causa colendi & muniendi Alifonis, erat enim, ut jam demonstravi, in medio multarum gentium, quæ infestis sæpe armis inter se dimicabant, nam, ut alias taceam, Bructeri, quorum extremos audivimus ex Tacito prope ab Alifone confedis, circa exordia principatus Trajani prope funditus à vicinis deleti sunt. Quis ergo populus Alifonem tenuit? nempe idem qui hanc regionem. Ac superioribus quidem annis, Drufo rem gerente, ut diximus, in hac Luppiæ ripa Sicambri incolebant, quos Tiberius postea, quod belli adversus Romanos auctores ac principes fuissent, transportavit in Galliam. Versatur vero in quæstione apud eruditos, num Sicambri stirpis ex his oris excisi sint, an vero nonnulli remanserint? qui ullos remansisse negant, Taciti partim silentio se tuentur, partim verbis. Silentio, quod Germaniæ populos accuratissime percensens, nunquam postea Sicambros in hac regione collocat, quam sunt translati in Galliam. Verbis, quia diserte excisos esse confirmat. quomodo vero excisi, si ulli restabant? Qui contra sentiunt, gravem habent suæ opinionis auctorem Strabonem, qui suam Geographiam Tiberio imperante scribebat, cum necdum extinctum esset illud Germanorum belli fulmen Arminius. nam libro septimo ejus etiam viventis, & cum Romanis bella gerentis meminit, mortuus est autem Arminius, ut ex Tacito clarum est, M. Silano L. Norbano Coss. viginti & amplius annis post deditos Tiberio Sicambros. Is igitur eodem libro septimo, sic ait: *Hujus partis (Germaniæ) populos Romani partim in Galliam traduxerunt: reliqui migrarunt in penitiores Germaniæ partes, ut Marsi: sed*

& Sicambrorum exigua restat portio. Idem eodem libro commemorat à Germanico, inter alios Germaniæ principes, ductum in triumphum Teudorigem principem Sicambrorum. Fuerunt igitur Sicambri in Germania, cum eam administraret Germanicus. non ergo omnes à Tiberio translati. Postea vero quam Francorum in his terris nomen exortum est, quid illustrius Sicambri? Quoties eorum Jornandes, Claudianus, Sidonius, alii meminerunt? Quod Tacitus eorum non meminerit, respondent non pugnare cum Strabone, qui exiguam portionem fuisse ait, quam Tacitus merito in integri populi numero habendam non putavit. Quod idem excisos memoret, ex eo non consequi, ut nulli manserint. nam & Bructeros ab eodem excisos perhiberi, & Ansivarios, quod juventutis erat, cæsos; imbellem ætatem in prædam divisam esse. Et tamen Bructerorum & Ansivariorum nomen, posteriorum quoque seculorum memoria celebratur. Quid? nonne ausus est Velleius scribere, à Tiberio, post cladem sub Varo acceptam, *ocys prospero eventum excisam esse Germaniam?* num ideo nullos Germanos Germanico, cum quibus bellum gereret, reliquit? Habent igitur, qui Strabonem sequuntur, quo se tueantur; neque sibi eripi sinant, etiam deferentibus has oras Romanis, fuisse è veteribus illis Sicambri, qui Alifonem colerent. Quod si apud quempiam, plus aliorum, quam Strabonis valebit auctoritas, nihil tamen ille de Alifonis dignitate decerpit. Nam, etsi negent mansisse veteres illos Sicambros, fatentur tamen ab Usipetibus & Tencteris, qui vacuum, ut ajunt, eorum regionem adierint, usurpatum postea fuisse gloriosum, & veterum memoria inclytum Sicambrorum nomen. In ea regione cum fuerit Alifo, inter utrosque convenit, venisse in eorum potestatem Sicambrorum, qui Rhenum postea transgressi, atque ad Vahalim & Mosam longe lateque primum dominati, ad extremum subjugata Gallia, reversi in magnam Germaniam, unde exierant, ac tandem

Lib. de
mor. Germ.
Annual. 13.

Lib. 2.

Otto Fri-
sin. lib. 3.
c. 32.

Greg. Turc
l. 2. c. 31.

Lib. 6. 4.

Tacitus. 13.
Annal.

In lib. de
moribus
Germ.
Alciat. Lib.
de form.
Imp. Rom.
Philipp.
Ciuverius
Germ. an-
tiq. lib. 3.
c. 20.

everfis Turingis, amplissimum Francorum regnum fundaverunt, quod Caroli Magni tempore, à Bulgaris, seu Illyrico usque ad Hispanos, à Danis usque ad Calabros pertinebat. Hoc regnum qui primi tenuerunt, è Sicambri fuisse, fidem facit D. Remigius, qui eorum Regem Clodoveum salutaribus aquis expiaturus, sic eum affatus dicitur: mitis depone colla Sicamber: & Venantius Fortunatus, qui sic alloquitur Charibertum Regem:

Cum sis prognatus clara de stirpe Sicamber.

Huic igitur tam inclytæ genti servivit derelictus à Romanis Aliso, quem equidem reor caput gentis interea fuisse, dum Romani, tametsi nulla in hac ulteriore Germania præsidia habebant, tamen Rheno propinquiores agros militum pecoribus, atque armentis vendicabant, & veteres colonos adire cupientes armis arcebant. Tunc enim Sicambri nostri tantisper se his remotioribus ab Rheno locis tuebantur, & discordantibus cæteris Germaniæ populis, paulatim crescebant, easque vires induebant, quibus, non modo deinde Romanos Rheno arcerent, verum etiam cum iis in Romano solo de orbis terrarum imperio dimicarent. Quam ad rem plurimum eis contulisse Alisonis opportunitatem mecum fatebitur, qui conditionem eorum temporum, locorumque considerabit. Siquidem nulla res deteriorem faciebat Germanorum fortunam, quam intestinæ diffensiones ac bella. Itaque Tacitus de iis loquens, pronunciat: Urgentibus imperii fati, nihil jam præstare fortunam majus posse, quam hostium discordiam. Ea demum discordia sublata est, exorto primum in his regionibus Francorum nomine, sive ea, ut volunt quidam, una primum gens littoralis fuit, quæ cæteras postea in societatem traxit; sive, ut alii, omnes hæ gentes ictis inter se pro summa rei fœderibus, hoc sibi pulcherrimum à studio libertatis Francorum cognomentum atciverunt. Illud certissimum est, gentes plerasque omnes, quæ inter Francicas à veteribus nominantur, in hac regione, quam hodie Westphalam voca-

vocamus, sedes primum habuisse, ut Salios, Ansvarios, Attuarios, Chamavos, Bructeros, ac denique Sicambros nostros. His gentibus cum videamus in Romani imperii terras transgressis, Sicambros imperitasse, proximum est ut credamus, eos quoque primos illius tantæ coitionis, & conjunctionis duces, ac principes fuisse. Nimirum quod Drusus fecerat, ut ad domandos, & continendos in potestate populi Romani tot bellicosos Westphaliæ populos (sic enim loquamur, tametsi necdum Westphalia dicebatur) hoc castellum in mediis eorum finibus collocaret, idem existimo plurimum profuisse Sicambri, qui illud post id locorum obtinuerunt, ad eosdem populos communis belli societate colligandos.

CAPUT XI.

De occupato à Saxonibus Alifone, & origine Paderborne.

INita illa circa Gallieni tempora, populi olim discordes, Franci sunt appellati, quibus, ut ait Marcellinus, confines erant Saxones, gens primum ultra Albim sita, ut ex Ptolemæo discimus, sed quæ deinde adjunctis sibi Cauchis, si Zosimo credimus, Juliani temporibus ad Vifurgim usque dominabatur. Ab horum finibus usque ad Rhenum quæcumque gentes habitabant, Franci dicti, & eorum regio D. Hieronymo, Sulpitio Alexandro, & in veteri tabula itineraria Valentiniani ætate descripta, quæ Amplissimi, & optime de litteris meriti Viri Marci Velferi ope prodiit in lucem, Francia nominatur. Ac principio quidem, cum, ut opinor, imbecillioribus singuli viribus erant, Franci & Saxones conjunctis consiliis, & opibus piraticam in Rheno ac mari exercentes Romanorum terras infestabant. Deinde, ubi seorsim satis utraque gens sibi posse visa est, Franci terra, quod Sicambri nostri, & ceterorum plerique equitatu valebant; Saxones mari rem gerere cœperunt. Ac Franci quidem

Lib. 29.

Lib. 3.
In vita Hieronimi.
apud Theophrastum.
lib. 1. c. 9.

Sidon. Apollin. in panegy. Aviti.

Panegy. Constant. Apud Turon. loc. cit.

Lib. 5. c. 12.

Philippus Cluverius l. 2. Germ. ant. c. 18.

tandem aliquando transgressi Rhenum sedes in Romano fixerunt solo, & post multa praelia, subjugata Germania prima, ubi est Moguntiacum, & Belgica secunda, in qua Sueffiones, Catalaunum, Ambiani, circa annum Domini CCCCLVI. ad extremum in Gallia confederunt. Horum prosperam fortunam æmulati Saxones, à tergo consecuti, transito Visurgi, regiones, è quibus illi migraverant, occuparunt. Neque tamen credibile est ita Francos excessisse, ut nulli remanserint. Nam ut alios taceam, Bructeri, quos inter Francorum populos Eumenius, & Sulpitius Alexander numerant, longo post intervallo Boructuarii dicti, demum circa annum CHRISTI DCCVIII. ut testatur venerabilis Beda, cum eis CHRISTI Evangelium afferre cœpisset S. Suibertus, à Saxonibus sunt devicti. Transierunt quoque in Saxonicum nomen Angrivarii, quos postea Angarios dixerunt. Itaque neque Sicambros plane deseruisse Alifonem, ut vacuum ingrederentur Saxones, equidem adducor ut credam; sed potius condendæ Paderbornæ Saxonibus causam dedisse. Id priusquam explanem, video mihi necessario confutandas quorundam de origine Paderbornæ opiniones. Nam qui nobis tabulas Ptolemæi egregie illustratas ediderunt, cum inter Germaniæ oppida Teuderium repperissent, non dubitarunt confirmare esse Paderbornam. At Teuderium, quod Theudurum Antoninus vocat, non in Germania magna, sed in adversa Rheni ripa fuisse, ex ipsa itineris ratione, quam Antoninus persequitur, alii satis liquido demonstrarunt. Nihil igitur Teuderium ad Paderbornam. Aliis visum est Paderbornam suam originem Carolo Magno debere, qui amnem è tribus fontibus hoc loco ortum, a Pado illo nobili Galliæ Cisalpinæ fluvio, cui tres item sint fontes, Paderam appellavit. Verum Paderbornæ nomen antiquius esse Carolo Magno, liquet ex epistola S. Ludgeri ad Rixfridum Episcopum, ubi inter rebelles Saxones meminit Ogelli Oesterbach de Paderborne, qui cum anno

DCC

DCCLXXVIII. hoc est, proximo à suscepta fide & baptifmo, pugnaret contra Carolum, essetque ejus ætas adventu illius in has oras vetustior, non potuit Paderbornæ nasci, neque à Paderborna nomen ferre, si primum à Carolo condita fuisset, vel appellata. Neque id Gobelinus Persona confirmare audet. Nam quod adjungit, ab iis Saxonibus, qui Longobardos, duce Alboino, in Italiam comitati, se ab iis circa annum Domini DLXX, sejunxerunt, ædificatam, vel nominatam esse Paderbornam, longius etiam abest à vero. Nam illos ex Italia profectos, arma intulisse in Gallias, ibique à Mummulo Francorum duce fractos, atque subactos, retro unde venerant recessisse legimus, nusquam vero, in has oras remigrasse. Sed hæc hæctenus. Nunc, ut institui, quid de origine Paderbornæ sentiam, explicabo. Quod plerisque in rebus usu venire solet, ut unius interitus, alteri præbeat nascendi locum, id Paderbornæ accidisse judico. Saxones enim cum à Visurgi profecti se primum his regionibus intulerunt, u paullo ante ostendi, non vacuas hominibus repererunt. Quare tametsi Sicambri cæterique populi, tot copiis in Romani populi terras ultra Rhenum traductis, pristinas suas vires acciderant, tamen non usque eo fracti erant animis, ut loca munitione, & frequentia populi nobilitata, ultro advenientibus hostibus indefensa traderent. Hujus generis cum esset Aliso, toto eo tractu, qui inter Visurgim, & Alifonem jacet, non magno negotio in ditionem redacto, facile est suspicari ab Alifone, primam esse Saxonibus injectam moram. Interea dum opperiuntur, dum se suaque Sicambri, ultro, vel armis compulsi dedant, videtur illa loci amoenitas, & ubertas elegantissimorum fontium, in qua castra fecerant, quamvis barbaros id temporis Saxonum animos permovisse, ut in eo loco urbem conderent. Quoniam vero veteres in numero multitudinis pleraque nomina quarta vocali terminabant, quæ nos per secundam efferimus, (dicebant enim *tbi engelon, tbi beiligon, tbi bron-*

Gregor.
Turon. l. 4.
hist. Fran-
corum c. 7.

bronnon, seu *bornon*) & jucundissimos hos tres nostros fontes Patherbrunnon visum erat nominare, ideo Urbi ipsi idem est nomen inditum. Sed quid sibi vult illud Pather? Colligimus enim sic à majoribus enuntiatum esse, quod ita crebro scriptum reperiamus, nimirum cum lingua Germanica veterem illam suam asperitatem retineret. quemadmodum enim paullatim articulum *tbi* mollius pronunciarunt *die*, ita ex Pather fecerunt Pader. Testatur Gobelinus à Pado derivatum, *qui*, ut ait, *ex tribus fontibus sibi invicem prope surgentibus ad pedes Alpium in unum alveum concurrentibus oriatur*. quæ descriptio non congruit cum iis quæ à Strabone, Plinio, Ptolemæo, Leandro Alberto de origine Padi memorantur. Sed faciamus non spectatam esse in hac appellatione tam accuratam similitudinem, si cui id sequi libebit, dicet à Pado factam esse Paderam, quemadmodum brachium Padi, quod est ad Ravennam, Padusam dictum accepimus. Reperitur quoque scriptum Padesbronnen, ubi videri possit deductum nomen ab eadem origine atque ipsum Padi vocabulum. Refert enim Plinius ex Metrodoro, Padum nomen accepisse ab arbore picea, quæ multa circa fontem, quæ Gallice Pades dicatur. Verum unde Saxonibus nostris, quos eo tempore quasi more ferino vixisse ait Venantius, ea eruditio, & cognitio linguarum? Equidem malim fateri, nescire me, unde illud Pather, in nomine Patherbornæ, perinde atque obscurum est, quid sibi velit Mimigarna, in nomine Mimigarna fordæ, quo aliquot sæculis dicta fuit ea Westphaliæ Urbs, quam hodiè Monasterium nuncupamus, præsertim cum illa à Pado derivatio nullius è veteribus auctoritate nitatur. Romanis certe hi fontes, Luppia fontes perinde dicebantur, atque ille Luppesspringensis, atque adeo qui nobis Paderam est, non alius ac Luppia. quanquam necdum condita Paderborna, antequam ars aliquid moliretur, non videantur nostri fontes in unum alveum fuisse collecti, sed temere ut casus ferebat, per subjectos campos lapsi se in Luppiam

intu-

*Annales
Canisiani
an. 777.
Lib. 3. c. 16.*

Lib. 3. 7.

*Vide Gobe-
linum.*

intulisse. Eo factum est, ut cum Sicambri vetus Luppia nomen his fontibus tribuerent, Saxones ejus appellatio- nis ignari novum iis vocabulum attribuerint. postea ve- ro occupato Alifone, didicerunt à Sicambri Luppia nomen: hæsit tamen iis fontibus, quos prius in potestatem redegerant, novum Paderæ nomen. Quocirca cum an- tea duo tantum amnes ad Tuam arcem, Princeps illu- strissime, confluere dicerentur, deinceps tres sunt nu- merati, cum revera Luppia, & Padera unus, atque idem sit fluvius.

CAPUT XII.

Instauratum videri Alifonem à D. Carolo M.

POtiti Alifone Saxones, omnique circa eum regione, secunda fortuna elati, ausi Francorum vestigiis infi- stere, devinctis sibi belli societate Thuringis, Rhe- num & ipsi transcendunt, rati, idem sibi in Francos licere, quod illis in Gallos, aliosque Romani Imperii populos li- cuisset. Ea res Francos coëgit, arma retro in Saxones Thuringosque convertere, donec exciso florentissimo Thuringorum Imperio, Saxones vestigales facerent. Contigit hoc anno CHRISTI DXXVII. Quo ex tempore nunquam desierunt Saxones, sæpe excusso Francorum jugo, ad libertatem eniti; donec à Carolo Magno Fran- corum rege, antequam à Leone III. Pontifice Maximo, qui Paderbornæ fuerat, Imperator populi Romani renun- ciaretur, bello pressi, simul Francorum imperium, simul CHRISTI religionem amplecterentur. In eo bello non dissimili causâ atque olim Drusus, castellum hoc ipso lo- co Carolus videtur condidisse. Cum enim Saxones de- nuo Francis rebellassent, eosque jam ulturus Carolus Wormatia properaret, perterriti, inquit Regino, *ad lo- cum ubi Lippa oritur venerunt, ibi se suamque patriam Regi tradiderunt, & sponderunt se Christianos esse de- bere. Tunc Rex una cum Francis restauravit Heres- burgk castrum, & aliud castrum super Lippam, ubi ve- nien-*

*Gregor. Tur-
ron. l. 3.
c. 7. l. 4.
c. 10.*

Lib. 2.

nientes Saxones unà cum uxoribus, & parvulis innumera-
 bilis multitudo baptizati sunt. Non possum iis assen-
 tiri, qui hoc posterius castrum procul collocant à Lup-
 piæ fontibus. In annalibus enim, qui Astronomo tribu-
 untur, hæc Saxonum deditio, & baptismus eodem pro-
 pmodum loco describitur, ubi Carolo obviam venerunt,
 hoc est ad Luppiaæ caput. Sic enim habent: *Ad fontem
 Lippiaæ veniens, immensam illius perfidi populi multitu-
 dinem, velut devotam & supplicem, ac quasi erroris sui
 veniam poscentem invenit. Cui cum & misericorditer
 ignovisset, & eos, qui se Christianos fieri velle affirma-
 bant, baptizari fecisset, datis & acceptis pro fide servan-
 da fraudulentis eorundem promissionibus, obsidibus quo-
 que quos imperaverat receptis, Eresburgo castro, quod
 dirutum erat, restaurato, alioque castello super Lippiam
 extracto, & in utroque non modico presidio relicto, ipse
 in Galliam reversus, in villa Haristallo hiemavit.* Ex
 his constat, principio Saxones, haud procul à fonte Lup-
 piæ, Carolo supplices esse factos, atque eodem propelo-
 co magnam partem esse baptizatos. Deinde hunc bap-
 tismum ad novum illud castellum celebratum esse, id
 enim, præter Reginonem, disertè affirmant Annales Ca-
 nisiani. Ex quibus concluditur hoc castellum prope à
 Luppiaæ fontibus abfuisse. Quoniam tamen super Lup-
 piam situm esse dicitur, non ideo sentiendum super eum
 rivum fuisse, qui Luppesspringæ oritur. Neque enim is
 rivus, ut testatur Gobelinus, unquam absolute Luppia
 dicitur. Deinde pugnat cum Caroli consilio. Siqui-
 dem ante ejus adventum Saxones fusi fugatique erant à
 Francis, usque ad flumen (inquit Regino) quod Lippia
 dicitur. Eodem postea itinere eos persequenti Carolo,
 ut bellum profligaret, super id flumen castellum ponere
 visum est, eo loco ubi & amnem ipsum haberet in pote-
 state, & transitu per rivos, ex quibus ipse oritur, inter-
 cluso, rebellibus populis spem omnem adimeret, se ad ar-
 ma congregandi. Est igitur Carolus adversus Saxones
 idem

idem consilium secutus, quod olim hoc ipso loco contra Sicambros Druso placuerat. Ex quibus apparet, cum tam propinquum fonti Luppiaë fuerit, & tamen Luppiaë, ubi jam flumen dici potest, non rivus, impositum; non alibi hoc castellum fuisse, quam ubi Drusianus Aliso steterat, ad Luppiaë, Alisonisque confluentes. Hunc ipsum locum equidem crediderim significari, quoties consequentibus annis Carolus cum exercitu ad eum locum venisse memoratur, ubi Luppia confurgit, ut anno DCCLXXX, apud Reginonem: *Carolus Saxoniam ingressus ad Heresburgk venit, & inde ad locum, ubi Lippa confurgit, & ibi Synodum tenuit.* & iterum biennio post, *Coloniã veniens Rhenum transiit, & Synodum tenuit, ubi Lippa confurgit, ubi omnes Saxones convenerunt, excepto rebelle Widikindo.* Illuc etiam venerunt legati *Godfridi Regis Nortmannorum, & Altdeni, Hofmundus, nec non etiam legati Avarorum missi à Cacano, & Inguno. Peracto placito reversus est Rex in Franciam.* Hæc Regino. Hic non est nobis anxie quærendum, ubi fuerit Caroli exercitus, cum ad Luppiaë fontem castra fecisse dicitur. nihil enim dubito, quin cum omnem campum fuerit complexus, qui utrisque Luppiaë fontibus, & eorum confluentibus continetur. id quod hodieque ostendunt ingentia aggerum, vallorum, fossarum vestigia, quæ jam inde à Caroli memoria, in iis, quos dixi, finibus, passim visuntur. Ubi vero ipsemet Carolus interea se tenuerit, id video non absurde quæri posse. Sane reputanti eos conventus, quorum ex Reginone meminimus, nemini veniet in mentem, alibi Carolum, quam in loco aliquo munitiori, tantisque rebus gerendis apposito, diversatum esse. Atqui nullus ejus temporis auctor, alium locum munitum in eo tractu fuisse prodidit, atque castellum, quod nuper ad Luppiam exædificarat. hic igitur morabatur Carolus, cum ad fontem Luppiaë venisse memoratur, cujus rei non leve indicium est, quod ante hoc conditum castellum, nunquam, uti sæpe postea,

ad locum ubi Luppia confurgit, venisse dicatur. Qua in re scriptores Francicarum rerum, Romanos sunt imitati. Quemadmodum enim illi, quod ad confluentes Luppiae & Alifonis Drusus contra Sicambros castellum posuerat, id illi ad caput Luppiae positum dixerunt, quod non longe supra Luppia primum iusti annis nomen ferre possit: ad idem exemplum, qui res gestas Caroli sunt persecuti tunc illum ad fontem Luppiae pervenisse scripserunt, cum exercitu à fontibus ad confluentes tendente, ipse eodem quo olim Drusus loco sedem fixerat. Itaque, Princeps Illustrissime, tuus Aliso primum in potestate fuit Romanorum, deinde Sicambrorum, qui Francorum fuerunt nobilissimi, tum Saxonum, ac denique iterum ad Francos rediit, quo tempore simul à Romanis receptus videri potest, quando quidem eo tempore Romanum imperium ad Francos & Pontificis Maximi auctoritate translatum,

CAPUT XIII.

Aliso sedes Episcoporum Paderbornensium

Verum enim vero satis jam diu Aliso noſter Martis & Bellonæ domicilium fuit. Vindicandus est aliquando Religioni & Sapientiæ. id factum est, cum Tui, Princeps Illustrissime, Majores, hujus Urbis Antiftites, ſtabilem ſibi in eo ſedem conſtituerunt. Quamquam, ut eſt ſemper difficile ab eo loco divelli, in quo ſis multum diuque verſatus, ne tum quidem prorfus belli tumultibus caruit. Nam ut taceam ſæpenumero cum alios Antiftites, tum Te ipſum, Princeps Illustriſſime, Reip. cauſſa ad arma compulſum, Princeps majoribus tuis huc migrandi cauſſa, Martis perpetua pediffequa & comes Diſcordia videtur fuiſſe. Antea ſiquidem in Urbe ſua Paderborna, apud Cathedralem Eccleſiam habitabant, quo tempore civium erga ſuos Præſules amor, & reverentia tanto eis præſidio erat, ut vallum, turresque minime requirerent. At poſtquam ab iis illa ſacroſancta dignitas contemni cœpit, gravesque ſunt motus ad-
ver-

versus Ecclesiasticum ordinem excitati, faciendum visum est, ut ab eorum injuriis semoti, hujus Se arcis præsidio tuerentur. Annum, quo id factum sit, non habeo certum dicere. Suspicio tamen circa annum partæ salutis MCC. Certe, Otto Ritbergensis, qui anno MCLXXVII. ad Paderbornensem Cathedram est evectus, in hac se arce tenebat, dicebaturque vulgo eodem, quo hodie nomine, fortasse, quod in veteris arcis Carolinæ vestigiis esset collocata. Eam deinde civium eruptione incensam & prope complanatam, Henricus Spiegelius Episcopus restituit, ac, nisi fallor, Carolum IV. Imperatorem, qui hac iter habebat in ulteriorem Saxoniam, in ea accepit hospitio, ann MCCCLXXV. quamquam Gobelini verba legenti potius videatur mansisse Paderbornæ. Nostra vero memoria, Princeps Illustrissime, dignam veteri illa nominis sui gloria speciem hæc arx aliquando est consecuta, postquam ingenti sumptu in hanc abs te amplitudinem, excelsumque exædificata, fossis & turribus communita, laxis, elegantibusque conclavibus, pomariis, hortis, fontibus ornata est. Itaque quamvis splendido, augustoque Principi accipiendum est idonea. Sed nullam illa, inter tam multa, præstantius te ipso ornamentum habet, neque unquam æque beata, quam, te Domino, fuit. Tenuerint illam quondam Drusi, Tiberii, Germanici, sed illa arma ex ea in omnes vicinas oras circumferebant, sed terrorem intentabant, sed luctuosas ubique pugnas & strages edebant. Tuus, Illustrissime Princeps, Aliso nihil habet durum, nihil asperum; sed in eo clementia in subditos, observantia erga finitimos dynastas, de omnibus bene merendi voluntas habitat. Denique quid potest in ea domo esse non pacatum & mite, in qua eo tempore, quo vicinia, necdum positis armis, vel præteritas clades deplorat, vel formidat imminentes, de Academia fundanda consilia agitantur, propagandisque bonis litteris, quæ germanæ pacis filiæ, atque alumnae, non nisi in dulci otio, & summa rerum omnium tranquillitate

Gobelinus
c. 72. § 6.

litate acquiescunt? Crede mihi, Princeps optime, Carolus ipse Magnus, DEUS bone, quantus Imperator! feliciorum, Te Principe, Alisonem esse ducit, quam se, Saxones inde armorum formidine subjugante. Quod enim illi optare potius, quam sperare licuit, id te nunc affecutum videt. Quo enim illius mens assiduo esset intenta, satis ostendit anno CHRISTI DCCLXXII. cum, paucis etiam Saxonum ad CHRISTUM traductis, Adriano I. Pontifice, Romam profectus, *partem aliquam Saxonie* (Luitprandi Ticinensis verba sunt) *in provincia Westphalia, quam ad fidem Christianitatis convertit, ut ipse jam predictus Papa precepit & docuit, secunda feria Pasche, in basilica S. Petri Apostoli, inter cetera que ad manum Papae offerebat, Deo in sacrificium obtulit.* Videsne, Princeps optime, in quo religiosissimi Cæsaris curæ & cogitationes omnes evigilaruit? In eo videlicet, ut Westphalam universam ad CHRISTUM adjunctam, in Beati Petri, ejusque successoris potestate collocatam, Deo immolaret. Sed, quantum interest inter rudem, agrestemque populum, & omnibus ingenii ornamentis excultum, tanto est tuum, Princeps Illustrissime, Caroli sacrificio præstantius. Cujusmodi enim Westphalam Carolus Deo consecrabat? nonne recens e tenebris emergentem, & etiam caligantem, ac, nisi metu retineretur, eodem rursus præcipitaturam? Tibi vero, Princeps Illustrissime, quale, & quam Deo jucundum munus licet offerre? tot lectissimos adolescentes, qui modo litteris in hac tua Academia operantur, quique consequentibus seculis operabuntur: qui non modo ipsi salutarem doctrinam combibunt, sed alios quoque erudire, & aliud ex alio sacrificium possunt accendere. quod quidem sacrificium Deo gratissimum totque mortalibus salutare, jam inde ex eo tempore, cum primum hoc instituendæ Academiæ consilium, in hoc tuo Alisoni, iniisti, immortalem Tibi apud Deum, & homines gloriam conciliat.

*In vitiis
Pontif. in
Adriano.*

*unbek
20. 21.*

CAPUT XIV.

Gratia nomine civitatis Paderbornensis.

Quo magis æquum est Paderbornenses, grates & laudes immortales DEO Opt. Max. habere atque agere, qui te huic Ecclesiæ difficillimis temporibus Theodorum, id est divinum quoddam, & cæleste donum largitus est. Si enim tunc immortalis quodam se beneficio affectos profitentur, cum Caroli imperio huc missi sunt, qui primis eos salubris doctrinæ elementis erudirent, quanto est hoc majus atque splendidius, tua Princeps ope perfectum esse, ut Divinæ Sapientiæ, & omnium, quæ illi famulantur, Disciplinarum Templum esset Paderborna? Itaque quod disertissimus Judæorum Philo prædicabat de Athenis, eas esse in Græcia, quod sit pupilla in oculo, & mens in anima, idem nunc, tuo, Princeps Optime, beneficio celebrabitur de Paderborna: eam esse *Lumen, Mentemque Westphaliæ*. Hinc enim illa accerset, qui populum de superiore loco in templis erudiant, qui sacris tribunalibus præsideant, qui Ecclesias, qui cœnobiaz gubernent. Hic illi divinarum, humanarumque rerum scientiam haurient: hic in luce doctorum hominum suæ eruditionis & virtutis specimen dabunt: hic promeritis titulis, & decoris insignibus cohonestabuntur, eritque dubium plusne Paderborna dignitatis afferat Westphaliæ, tales fingendo, atque formando, an Westphalia Paderbornæ, iis, quos illa perfecit, mûnera honoresque mandando. Ipsa vero quantum inde fructum capiet, cum similiter atque his suis salubribus fontibus, omni scientiæ ubertate circumfluet? Nunquam illa præterea usque eo se transversam trudi sinet, ut ab homine omnium rerum honestarum ignaro, & bardo, templum, aram, suggestum teneri, absterreri plebem à religione majorum, divelli ab imperio, & auctoritate Principis, & Antistitis sui, divina & humana violari patiatur. Fuerunt hæc Ignorantiæ facinora, quæ Rebellionem, Temeritatem,

tem, Furorem perpetuos habet satellites. At vero postquam tua, Princeps Illustrissime, insigni illa caritate, qua illius ubique salutem & commodum, nusquam tuum quæstum sequeris, congeffi sunt, ut cum Apostolo loquar, carbonem super caput ejus, atque demum, ne unquam ad pristinas tenebras revolveretur, hanc ei quasi immortalis lucis officinam comparasti, jubet nos divina Benignitas, & Sapientia, à qua hæc tam certa præsidia provisa sunt, omnia de ea, quæ volumus, polliceri. Licet vero, ut nunc quidem est, justo pauciores hoc tantum tuum beneficium, quanti par est, æstiment, vivet tamen, ac vigebit in memoria posteritatis sempiterna. Noli enim diffidere, in paucis annis, Paderbornam ad ejus ætatis gloriam posse revocari, cum totius prope uti narravimus Septemtrionis lux quædam erat, & magistra. Ibi demum cognosces quam eximia fuerit tua voluntas, quam salutaria consilia, quam immortalia merita. At modo, tametsi apud paucos, ut dixi, hæc eo sunt pondere quo oportet, tamen pauci illi maximam tibi, & suo, & infelicium illorum, qui minus intelligunt, nomine gratias agunt, Deumque precantur ex animo, ut quando non proinde, ac meritis, gratia tibi habetur ab hominibus, ipse tanto hanc jacturam pluribus, uberrimisque præmiis inter mortales, cælestesque compenset.

FINIS LIBRI SECUNDI.

